

EVANGÉLIKUS Élet

**A szépség
és a szörnyeteg zsoltára**
Generációkon át romboló titkok
**Közösségépítés egyetemen,
fesztiválon, táborban**

Megbecsülés és hála
Emlékezés Radvánszky Albert
egyetemes felügyelőre
– Alexis Radvanskyval

Filléres könyvkülönlegességek 100–800 forintos áron

Hogyan találjunk szavakat a szenvedők betegágya mellett?

Milyen lehet a Biblia néprajza? Hogyan foglaljunk le
egy gyermeket hosszú téli délutánokon?

Ezekre és hasonló kérdésekre kínálnak választ könyveink.

Harminc kötet – február 28-áig kedvezményel!

A teljes
listát keresse
könyvesboltunkban,
vagy kérje
a kiado@lutheran.hu
e-mail-címen.

EMLÉKEZÜNK ÉS CSELEKSZÜNK

Nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy már egy éve azt kell mondanunk: háború dúl a szomszédunkban. A szomorú évforduló apropóján kérdeztük az ország keleti felében zajló evangélikus segítségnyújtásról Zsarnai Krisztiánt, a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperesét és Nagy Juditot, a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat intézményvezető-helyettesét. Nyíregyházán a háború kitörése óta nemcsak tárgyi adományokkal, szállással segítik a háború menekültjeit, hanem odafigyeléssel, gondoskodással és jó szóval is. A határ túloldalán zajló munkáról tájékozódva pedig Szatmári Barnabást, az Ökumenikus Segélyszervezet kijevi képviselőjének vezetőjét kérdeztük humanitárius munkájukról, a jelenről és a jövő kilátásairól.

E lapszámunkban két izgalmas tudományos értekezésről is olvashatnak. Vajon boldog volt-e Jézus? Egyebek mellett e kérdést is feltettük Balogné dr. Vincze Katalin evangélikus lelkésznek, tanárnak a doktori disszertációjával kapcsolatban. „Miután kiderült emberekről, hogy együttműködtek a kommunista államhatalom különböző titkos szerveivel, egyházként, hívő közösségként nem találtunk olyan megoldást, ami igazán segítette volna ennek a sokrétű és kényes helyzetnek a rendezését” – ezt már dr. Joób Máté evangélikus lelkész, lelkigondozó, egyetemi docens mondta el lapunknak a habilitációs értekezéséről vele készített interjúnkban.

Végezetül hadd szóljak a címlapunkról: Radvánszky Albert egykori egyetemes felügyelő portréja mellett a család legifjabb leszármazottja, Alexis Radvansky áll. Egyházunk régi adósságát szeretné törleszteni az idén zajló megemlékezésorozattal; ennek első állomása február 5-én a budavári evangélikus templomban, majd a Farkasréti temetőben volt, ahol a fiatal oldalági rokon képviselte a nagynevű családot.

■ KÉZDI BEÁTA

Közösségépítés egyetemen, fesztiválon, táborban

Örök tartalom a fiatalság hangján, avagy reagálni a spirituális éhségre – ez Gombkötő Beáta credója. A Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet lelkészét az egyetemista korosztály megszólításáról, a misszió fiatalos formáiról és a lelkigondozói szolgálatról is kérdeztük.

23. oldal

A diakónia erős vára délen

Az ország legnagyobb evangélikus fenntartású diakóniai intézménye, a szarvasi Ótemplomi Evangélikus Szeretetszolgálat ez évtől egyházunk szociális módszertani intézménye. Lázár Zsolt esperessel és kollégáival bejártuk a hatalmas intézménykomplexumot, hogy olvasóinknak bemutassuk az ott zajló munkát.

27. oldal

A betiltott adventi ének

A 2023. év igéjéül választott mondat – „Te vagy a látás Istene” (1Móz 16,13) – az ószövetségi Hágár szájából hangzott el. Kiszolgáltatót, megszegyenített volna vajon mennyire egyedüláll a Bibliában? Vagy az Újszövetségben is akad párja? Népszerű teológia rovatunkban most erre keressük a választ.

34. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus • Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Pápai Attila	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Koczor Tamás	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Interjú • Sokirányú segítségnyújtás Ukrajnában – Szatmári Barnabást kérdeztük ...	12
Égtájéoló • Győri Péter Benjámin esperes írása	14
Teológusportré • Krscméri János András a fiatalok megszólításának fontosságáról ...	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Interjú • Balogné dr. Vincze Katalin a bibliai boldogságkutatásról	18
Interjú • Generációkon át romboló titkok – dr. Joób Máté habilitációs értekezéséről ...	20
Küldetés • Huszonöt éves az Evangélikus Missziói Központ	22
Interjú • Gombkötő Beáta a fiatal felnőttek között végzett sokszínű szolgálatról ...	23
Jegyzet • Új tavasz felé • Stifner-Kóháti Dorottya írása	26
Fókusz • Szenvedélybeteg-mentő szolgálat Szarvason	27
Kultúrkörök • Tichy Gyula alkotásai	30
Múltidéző • Határtalan visszatekintés Gémes István tollából	32
Nézőter • Esetlenségeinken nevetve • Rekviemek a Zeneakadémián	33
Népszerű teológia • A betiltott adventi ének	34
Krónika • Hírek, tudósítások	36
Múltidéző • Radvánszky Albert egyetemes felügyelő emlékezete – 2. rész	37
Krónika • Hírek, tudósítások	40
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Gerőfiné dr. Brebovszky Éva	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Smidéliusz Gábor	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Tomor Andrea nyelvtanár, mentálhigiénés szakember, idegvezető – Debrecen.

Lassan hat éve vagyok a Debreceni Evangélikus Egyházközség lelkes és boldog tagja. Mivel apai ágon római katolikus családba születtem, korábban miséket látogattam, de valahogy nem leltem igazán a helyemet azokban a közösségekben. Itt egy kis családi, intim, generációkon átívelő, intelligens közegre találtam, és mivel anyai nagymamám evangélikus volt, úgy döntöttem, hivatalosan is áttérek. Lelkészünk, Asztalos Richárd felejthetetlen alkalmat ajándékozott nekem!

A nagymamám példamutatása indított el a hit és az önzetlen segítségnyújtás útján, amit képességeimhez mérten igyekszem is gyakorolni a gyülekezeten belül és azon kívül is. Hihetetlen erőforrás számomra a közösségünk, tagjai segítenek a nehéz élethelyzeteimben. Azon igyekszem, hogy én is támogassam hittestvéreimet útközön, és „mindenki számára szeretet sugára, Isten áldása” legyek.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Tárlókban a Transcius

Az evangélikus szlovákok énekeskönyvéről, a *Transciusról* szól a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum *Égi csillag tiszta fénye* című új időszaki kiállítása, amelyet a nagyközönség előreláthatóan április 1-jétől tekinthet meg.

A január végi sajtóbemutatón a kiállítás egyik kurátora, Salamon Edina felidézte, hogy az első *Transcius*-énekeskönyvet Juraj Tranovský (a név latin alakja a *Transcius*) Liptószentmiklóson letelepedett lelkész készítette. Az 1636-ban kiadott mű 414 éneket tartalmazott. A kötet 170 kiadást élt meg, és folyamatosan bővült, az utolsó már 1172 éneket közölt.

Békéscsabára a betelepülő szlovákok hozták magukkal 1718-ban; itt az 1850-es, 1860-as években kialakult egy csabai változata. A *Transciusokat* bőrrel borították, és mintával gazdagított sárgaréz lemezekkel díszítették.

A békéscsabai múzeum gyűjteményében közel száz *Transcius* található, közülük mintegy harmincat állítanak ki, mellettük pedig hét, a *Transcius* „kis testvérének” nevezett *Funebrál*, azaz siratóénekeket tartalmazó könyv is látható. A tárlatot magyarul és szlovákul is olvasható énekekkel, versekkel és a néprajzi gyűjteményből származó fotókkal egészítették ki.

Forrás: MTI

ORATIO OECUMENICA

Oltalmazd Istenünk! Aki Jézus Krisztusban megmutattad nekünk az élet, a szeretet, a reménység és a béke útját, add, hogy teljes szívünkben benned bízva vihezzük eléd könyörgéseinket.

Kérünk, oltalmazd azokat, akik a keresztségben részesültek. Add, hogy a keresztség látható jelén túl megérezzék az üdvösség reménységét, és elinduljanak az élet útján. Add meg egyháznak, hogy hűségesen és szeretettel végezhesse szolgálatát sokak üdvösségére.

Oltalmazd ajánljuk a házaspárokat. Óvd meg a kísértésektől azokat, akik örök hűséget fogadtak egymásnak a te színed előtt. Vezesd őket az igaz szeretet útján, hogy amiként te szerettél minket, úgy szerethessék ők is egymást. Oltalmazd a családokat is. Óvó szeretetedbe ajánljuk a gyermekeket és a fiatalságot. Add, hogy a világ zajában ők is meghallják a te szelíd hangodat.

Oltalmazd kegyelmesen azokat, akik megfáradtak, erőtlenek, betegek. Add, hogy a nehézségek között is meglássák a reménység útját, amelyet elkészítettél a téged szeretőknél. Légy a halálra készülőkkel: add, hogy úgy mehessenek el ebből a világból, hogy megismertek téged, és megismerték megváltó szeretetedet. Légy a gyászolókkal, állj mellettük is, vigasztalva őket.

Vedd oltalmazd hazánkat, nemzetünket és ezt az oly sok sebből vérző világot. Add, hogy a béke útját keressük, és ezen az úton meglássuk, hogy a külső béke csak akkor jöhet el, ha megbékéltünk teveled. Add, hogy ennek a béke útjának a követői lehessünk környezetünkben, a ránk bízottak között.

Úr Jézus Krisztus, hallgass meg minket, ahogyan meghallgattad a jerikói vak kiáltását. Vezess minket Szentlelkeddel, hogy az előttünk lévő böjti úton járva megerősödjünk a hitben Jézus Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

ÖTVENED VASÁRNAP (ESTO MIHI) – PÉLD 3,5–12

Önbizalom helyett bizalom

Sem az önbizalom, sem a hiánya. „Á, én úgysem vagyok erre képes! Nem merem megpróbálni...” Olyan mondatok ezek, amelyek talán már a mi szánkat is elhagyták, amikor valami előttünk álló újdonság vagy ismeretlen kapcsán nem volt elég önbizalmunk. Amikor nem éreztük magunkat elég erősnek, és elbizonytalanodtunk egy fontos döntés előtt. Mások erős unszolására aztán lehet, hogy mégis megtettük, de az is lehet, hogy kipróbálatlan maradt az ismeretlen.

Persze ismerjük a másik végétet is. Amikor annyira nagy meggyőződéssel vetjük bele magunkat valamibe, hogy az ellentmondást nem tűr; amikor nincs semmi, ami megállíthatna minket, mert teljesen biztosak vagyunk a dolgunkban, de legfőképp magunkban, a képességeinkben, az erőnkben vagy az eszünkben.

Ha túlzott az önbizalmunk, akkor egy apró, váratlan tényező miatt könnyen járhatunk úgy, mint egy szép, feszes, erősnek látszó, levegőtől duzzadó léggömb, amely valami élesnek, valami szúrósnak ütközik. Minél inkább ilyen feszes léggömbként duzzad az önbizalmunk, annál nagyobbat durran, hogy aztán darabokban zuhanjon a padlóra.

Mit tegyünk, ha azt látjuk, hogy sem az önbizalom hiánya, sem az önbizalom megléte nem ad kiszámítható biztonságot az élethelyzeteinkben? Valami kell, amibe kapaszkodni lehet! Valami, aminek a segítségével megszűnik a szorongás, a félelem a bizonytalantól. Valamiben bízni kell.

Egészség és gazdagság. A böjti időszak kezdete előtt a mai vasárnapunk alapigéje lehetőséget ad számunkra, hogy átgondoljuk, mi az, ami igazán nélkülözhetetlen ahhoz, hogy helyesen éljünk az Istentől kapott olyan ajándékokkal, mint a vagyon vagy az egészség.

Mindkét dolog, hasonlóan az önbizalomhoz, nagyon változékony, és egyik sem nyújt biztos kapaszkodót, ha az életünk egészét akarjuk rábizni. Bár szoktam hallani, hogy „csak egészség legyen, az a fő!”, és szerintem senkinek sincs ellenére az sem, ha van mit a tejbe aprítania, de a *Példabeszédek könyvének* mai üzenete csodásan mutat rá ezeknek a dolgoknak – amelyek sok ember számára az élet célját és értelmét jelentik – a helyes értelmezésére.

A gyógyulás, a felüdülés talán nem feltétlenül a testben éri azt, aki féli az Urat és kerüli a rosszat, de az Istenbe vetett bizalom mindenképpen szabadulást hoz. A vagyonon és a jövedelmen akkor van áldás, ha Isten tiszteletét tudjuk vele érvényre juttatni a gyakorlatban azzal, hogy tisztességgel és

”

becsülettel kezeljük, bármilyen nagy vagy kicsiny összegről legyen is szó. Azzal, hogy a keveset és a sokat is Istentől tudjuk elfogadni.

Ha az Istennel való kapcsolatunk a benne való bizalom mentén rendeződik, akkor történik meg az, hogy nem keverednek össze a dolgok, és nem a magunk eszére, nem a vagyonunkra és nem a jó egészségünkre építjük az életünket, hanem arra a gondviselő Istenre, aki ismeri a gondolatainkat és a tévútjainkat, a valódi értékeinket, a betegségeinket és a fájdalmainkat.

KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: ALEXANDER DUMMER / PEXELS.COM

A minket szülőként intő és dorgáló, de szerető Isten. Ahogyan az előttünk álló böjtnék, úgy a minket szerető Istennek sem a sajnárgatás a célja. Nem öncélúan dorgál, nem kedvtelésből int, hanem azért, hogy a hit rendje helyreálljon bennünk. Szeretné, ha rendeződne az életünk. Tudjuk jól, hogy a ráhagyás, a mindent megengedés nem szeretet. Az igazi szülői szeretet odafigyel, figyelmeztet, szükség esetén jobbító szándékkal megfedd.

Ám a szülői szeretet nemcsak intő és feddő, hanem ha kell, akkor áldozatot is képes hozni. Isten részéről erre is szükség volt, hiszen a bűn kísértése ellenében nem hallgattunk a dorgálásra. A gyermekéért minden áldozatot meghozni képes szülő szeretetével Krisztusban utánunk nyúlt, és megmentett. Ez az áldozatos szeretet jelenti számunkra az életet.

■ PÁPAI ATTILA

Imádkozzunk! *Urunk, te tudod, milyen gyengék vagyunk, amikor hamis önbizalom mögé bújunk. Add, hogy ajándékaiddal helyesen éljünk, és adj bátorságot nekünk őszintén felfedni előtted, hogy rászorulunk arra a szülői szeretetre, amellyel átölelsz minket, és nem hagyod, hogy örökre elveszünk. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 19.) *Miután [Jézus] elbocsátotta a sokaságot, egyedül felment a hegyre imádkozni. Amikor beesteledett, egyedül volt ott.* Mt 14,23 (Zsolt 42,9; Mk 8,31–38; 1Kor 13,1–13 Zsolt 60) A feltámadás napja, Isten szavának ünnepe, a találkozás lehetősége, a szentség átélése – mindez hadd kezdődjön csenddel. A csendben Isten szólal meg, és megszólalhatnak a mi belső titkaink is. Az evangéliumban ezután fontos történet jön. Jézus megmutatja tanítványainak, hogy felül tud maradni a halálon, kárhozaton, bűnön, a mélységen. Mindez ebből a belső találkozásból fakad. Így kezdődik az ünnep.

Hétfő (február 20.) *Az asszonytól született ember élete rövid, tele nyugtalansággal. Kihajt, mint a virág, majd elfonnyad, árnyékként tűnik el, nem marad meg.* Jób 14,1–2 (Zsid 13,14; Lk 13,31–35; Róm 3,1–8) A jóbi fájdalom töredéke ez a mondat. Az esendő, törekeny emberi élet Istent kiált magának, hogy értse meg, szánja meg, adjon valami értelmet szenvedésének. Az ember Isten elé áll, de Isten hallgat, egészen a végéig. Amikor megszólal, tisztán látszik, hogy semmit sem értünk. Az élet titkai előtt befogjuk a szánkat, mint Jób. Lehet, hogy válasz csak ritkán van. De van Istenünk.

Kedd (február 21.) *Ezt mondta Dávid az Úrnak: Nagyot vétettem azzal, hogy ezt tettem! Most azért bocsásd meg, Uram, a te szolgád bűnét...!* 2Sám 24,10 (1Jn 1,9; Lk 5,33–39; Róm 3,9–20) A mondat persze túl gyors. Nem lehet ezt így lerendezni: vétkeztem, és most bocsásd meg! A történet sem ilyen. Dávid ugyanis népszámlálást tartott. Számokkal akarta igazolni népe életképességét. Elgondolta, megszervezte, végre is hajtotta. Azt gondolta, hogy a kapott számok megmutatják azt, hogy népe van, hogy mennyire tényező, hogy ér valamit. Nem vette észre Isten felháborodását. Csak a végén. Amikor már látta, hogy valami olyat tett, ami ellene mond Isten jelenlétének, hogy a nép valójában Isten jelenlététől ér valamit. A mondat mögött számtalan átkínlódott éjszaka kellett, hogy legyen, a reménytelenség behúzó örvénye, a méltatlanság biztos tudata. Az egyetlen kiút: bocsásd meg, Uram! Hiszen a szolgád vagyok. Milyen más utam is lehetne?

Szerda (február 22.) *Énekeljétek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert kiragadja a szegény ember életét a gonoszok kezéből!* Jer 20,13; (Lk 1,46–48; Mt 6,16–21; Róm 3,21–26) Milyen szép, hogy a böjt énekléssel kezdődik! Csakhogy ez az ének sajátos. Jeremiás kesereg, hogy mit tett vele Isten. Szava miatt bajba keveredett, népe árulónak nevezi, az övéi elfordulnak tőle. Istentől mégis szabadítóként beszél. A böjtben ezt a sza-

badulást próbáljuk megérteni. Sok veszedelem vesz körül, de Isten tudja az életünket, nem hagy magunkra, ez a kapaszkodónk. A böjt ének megpróbál egy hangnembe keveredni Istennel.

Csütörtök (február 23.) *Térjétek meg, térjétek meg gonosz utaitokról! Miért halnátok meg...?* Ez 33,11b (Mt 6,13; Kol 3,[5–7]8–11; Róm 3,27–31) Egy depressziós nép panaszkodik, hogy vége van. Nagyon is ismerjük ezt a depressziót. Történetünk sok vonása ígéri a véget. Isten szava, mellyel beleszól a nép életébe, vigasz. Egy népnek, társadalomnak, egyháznak vannak logikái. Ha gonosz utakon jár, az kárt okoz. A károk pusztulásba vezethetnek. A gonoszság útjáról letérő nép élete jobbra fordul. Ezek az Isten által felvázolt emberi logikák. A rossz utakat fel kell cserélni a szeretet, a nagyvonalúság, az irgalmasság és az igazság útjaira. Az új utak kijelölésében Isten szeretete a mértékegység. Ezt Isten maga kínálja.

Péntek (február 24.) *Mert Istennek minden ígéretére őbenne [Krisztusban] van az igen, és ezért általa mondunk áment Isten dicsőségére.* 2Kor 1,20 (Ézs 55,3c; Ezsd 9,5–9.13–15; Róm 4,1–12) Ez azt jelenti, hogy minden, amit Istentől gondolunk, Jézusban fogalmazódik meg. Ha valaki kegyetlen istenségként gondol rá, nézze csak meg, hogyan hajol le Jézus a gyengékhez! Ha valaki törvényező szörnyetegként látná Istent, gondoljon csak a leprásokat magához ölelő, a más néphez tartozókat magához fogadó, a bűnösöket feloldó, egyszerű ács-rabbira! Ha valaki azt hinné, kiesett Isten szeretetéből, nézzen fel a keresztre, ott láthatja, meddig megy el szeretetében!

Szombat (február 25.) *Halljátok meg az Úr igéjét, Izrael fiai! Pere van az Úrnak az ország lakóival, mert nincs igazság, nincs hűség, és nem ismerik Istent az országban.* Hós 4,1 (Jak 1,5; Dán 5,1–7.17–30; Róm 4,13–25) Lehetne elkenni, hogy ez nem a mi országunkról szól, és valamikor réges-régen volt. Sajnos azonban Isten ígéje nem engedi ezeket a meneküléseket. Ez bizony rólunk szól. Pere van az Úrnak Magyarországgal, nincs igazság, nincs hűség, és nem ismerik Istent az országban. Igazságtalan hatalom uralkodik, elvektől és néptől elszakadtan beszélnek Istentől, pedig nem is ismerik. Amíg azonban Isten perel, addig van reményünk. Még nem mondott le rólunk. Jakab pedig szokása szerint praktikus tanácsot is ad másik napi igénkben (Jak 1,5-ben): „Ha pedig valakinek nincsen bölcsessége, kérjen Istentől, aki készségesen és szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja.”

■ KOCSOR TAMÁS

Szolgálatba állva

Diplomaosztó ünnepség a teológián

A szolgáló életre, a nyitottságra, legfőképpen pedig a jézusi példából merítő odafordulásra biztatva küldte szolgálatba a frissen oklevelet szerzett hallgatókat az Evangélikus Hittudományi Egyetem vezetése február 3-án az intézmény diplomaosztóján.

„Tanúsítja a tapasztalat is, hogy mindenki, aki nem tanult, ezt később sajnálja, és megbánja, hogy megvetette a jó tudományokat. [...] Ház és udvar porig éghet és odaveszhet, de a tudomány elfér a fejben, és megmarad” – idézte Luther Márton szavait Mt 11,25 alapján tartott igehirdetésében Réz-Nagy Zoltán. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) egyetemi lelkésze az élethosszig tartó tanulás kapcsán is a reformátort idézte: „Én, noha régi tudósa vagyok a Szentírásnak, még mindig nem jutottam ki az iskolapadból.” Réz-Nagy Zoltán a végzett hallgatók felé fordulva úgy fogalmazott: „A diploma akkor ér valamit, ha nyitottak vagyunk az ismeretlenre. Ha nemcsak arra fókuszálunk, amit értünk, hanem úgy képviseljük a legszentebb ügyet, hogy közben tudjuk, hogy az ismert és oktathatót is az ismeretlen és az elrejtett hordozza.”

Béres Tamás, az EHE rektorhelyettese az ismert zsoltárvers – „*Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők*” (Zsolt 127,1) – kevésbé köztudomású megközelítéséről szól: míg a legtöbb értelmezés „külső gyülekezetépítésként” magyarázza a textust, az ige magva arra tanít, hogy „belülről építjük a gyülekezetet”.

Az építkezés titkairól az egyetemi tanár kifejtette, hogy Isten terve és az emberi célok nem keverhetők össze. Mert míg elképzeljük, hogy mit valósítunk majd

A SZERZŐ FELVÉTELE

meg, addig a vetésről és aratásról nem mi döntünk. „*Az Úr mondta, hogy homályban kíván lakni*” (1Kir 8,12b) – idézte Salamon királyt Béres Tamás, majd hozzátette: „Ha csak annyit sikerül egész munkánkkal el-

érni, hogy azoknak, akik ránk vannak bízva, sikerül világossá tenni az Úr homálya és a mindennapok világossága közötti különbséget, akkor a legfontosabbat elvégeztük.”

Rektori beszédében Csepregi Zoltán a felsőoktatási felvételi jelentkezés közzelgő határidejére hívta fel a figyelmet, külön is kiemelve, hogy az egyetem új szakot indít. „A mentálhigiénés közösség- és kapcsolatépítő MA-képzés az egyetem első nem hitéleti szakja, amellyel az egyetem szeretne egy küszöböt átlépni, ajtót nyitni.”

A konfirmáció és az elköteleződés évéhez is kapcsolódva hívta szellemi kincske-

resésre a jelenlévőket ünnepi beszédében Pángyánszky Ágnes. Az EHE Gyakorlati Intézetének vezetője elmondta, hogy a talentumokkal élés, az elkötelezett élet mások számára is invitáló lehet. „Hála van mindannyiunk szívében azért, hogy a mögöttünk lévő felfedezőutat közösen járhatunk be. Hallgatóink mindannyian azzal a céllal érkeztek ide, hogy az EHE berkein belül új kincset találjanak az életükben. Mi pedig az intézmény oldaláról arra tettük fel a tudásunkat, hitünket és a tapasztalatainkat, hogy segítségül tudjunk lenni a kincs megtalálásában, és olyan értékekkel vértesszük fel hallgatóinkat, amelyeket örömmel és felkészülten tudnak életükben, szolgálatukban alkalmazni” – fogalmazott az egyetemi adjunktus.

Az ünnepélyen közreműködött Bányai Tamás és Mészáros Anna Zsóka senior.

■ – GALAMBOS –

AZ EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEMEN 2023. FEBRUÁRBAN OKLEVELET SZERZETT HALLGATÓK

Kétszakos, az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel együttműködésben folytatott tanárképzésen, hittanár-nevelőtanár – középiskolai történelemtanár és állampolgári ismeretek tanára szakon oklevelet szerzett: Szabó Márk.

Teológia mesterképzésen, lelkész specializáción oklevelet szerzett: Szigethyné Szenteczki Katalin Zita, Sárík Eszter Katalin.

Hittanár-nevelőtanár mesterképzésen oklevelet szerzett: Bellus Szilvia, Győri Gábor Dávid, Katona Zsolt, László Beáta Katalin, Neuberger Ildikó Viktória, Ratkay Dorottya.

Katekétá-lelképásztori munkatárs alapképzésen oklevelet szerzett: Hegyiné Oncsik Valéria, Magyarai Márton Mihály, Molnár Friedrich Katalin, Molnár Réka.

Szupervizor-diakóniai mentor szakirányú képzésen oklevelet szerzett: Szilák-Túri Krisztina.

A megbecsülő szeretet kinyilvánítása

Megemlékezés Radvánszky Albert egyetemes felügyelőről

Régi adósságot törlesztett a Magyarországi Evangélikus Egyház, amikor báró Radvánszky Albert egyetemes egyházi és iskolai felügyelőről emlékeztek meg istentiszteleten, illetve sírjának megkoszorúzásával. A február 5-i ünnepi alkalmat éppen halálának hatvanadik évfordulóján tartották, de ebben az esztendőben emlékezhetünk arra is, hogy száz éve iktatták be tisztségébe, és hetvenöt éve mondatták le. A budavári gyülekezetben a délelőtti istentiszteleten Fabiny Tamás elnök-püspök az igehirdetésében, Pröhle Gergely országos felügyelő pedig a beszédében elevenítette fel egyházunk nehéz sorsú, hűséges tisztségviselőjének az alakját, majd együtt helyezték el Radvánszky Albert sírjánál az emlékezés virágait a Farkasréti temetőben. A családot Alexis Radvansky képviselte.

A február 5-ei ünnepi megemlékezés a Bécsi kapu téri evangélikus templomban, a budai Várnegyedben kezdődött; e negyedben, a Várban rejtették el a legnagyobb titokban 1944. október 10-én a Szent Koronát és a többi koronázási jelvényt Radvánszky Albert koronaőr és társai.

Radvánszky nemcsak a világi, hanem az egyházi feladatait tekintve is a legveszteresebb időkben szolgált. Fabiny Tamás elnök-püspök az 1Thessz 5,12-14 alapján tartott igehirdetésében kiemelte: egyházunk nagy kincse a paritás elve, az, hogy az egyházi vezetőknek nem kell egyedül vinniük a terheket, mert mellettük párban mindig ott áll a világi vezetőtárs. „Fontos, hogy megbecsüljük őket” – hívta fel a figyelmet az elnök-püspök. Pál apostol a levelében így ír az előjárókkal kapcsolatban: „Munkájukért nagyon becsüljétek és szeresétek őket!”

A történelem viharaiiban azonban ezt nem mindig lehetett megtenni. Pröhle Gergely országos felügyelő az istentisztelet keretében tartott emlékbeszédében Ordass Lajos püspök 1948. április 19-i naplóbejegyzésének részletét idézte: „...elhatároztuk, hogy Radvánszky egyetemes felügyelő huszonöt éves szolgálata csendes megünneplésétől eltekintünk, mivel Rákosi kijelentette, hogy ezt tüntető kihívásnak minősítenék. Radvánszkyknak a megbecsülő szeretet kinyilvánításával nem akarnánk kellemetlenséget okozni.”

Az egyházához hű és azért minden téren tenni kész egyházvezetőnek az utókor is nagy hálával tartozik, hiszen a magyarországi evangélikusság többek között neki köszönheti, hogy Luther Márton kézzel

FOTÓK: BALLA MÁRIA

Radvánszky Albert oldalági rokona, a Párizsban élő, de február eleje óta Budapesten tartózkodó és tanuló Alexis Radvansky (képünkön) képviselte a családot a február 5-i megemlékezésen. A koszorúzás végén beszélgettünk.

– Boldog vagyok, hogy most Magyarországon lehetek, és részt vehetek ezen az alkalmon, mert úgy érzem, így visszatérhetek a gyökereimhez. A külföldön élő édesapám és nagybátyám ma nem jöhettek el, éppen ezért nagy megtiszteltetés számomra, hogy én képviselhetem a családot ezen az ünnepen. Otthon érzem magam Magyarországon, szeretem ezt az országot és a nyelvet is. Öt évvel ezelőtt Párizsban beiratkoztam egy magyarnyelv-tanfolyamra, februártól pedig Budapesten tanulok. Abban bízom, hogy az október 13-i Radvánszky-konferencián én is részt vehetek majd.

írott, eredeti végrendelete a második világháború idején nem Hitler kincsestárát gazdagította, hanem ma is az Evangélikus Országos Levéltár őrzi. „A tiszta gondolatsor, az a világos beszéd, az a nyugalom, amely a teljesen nyilvánvalóan abszurd helyzetekben Radvánszky Albertet – mint ahogy Ordass Lajost is – vezette, az evangélikus közéletiségnek, az evangélikus lelkiségnek egy igazán szép, példaadó esete” – mutatott rá Pröhle Gergely a budavári evangélikus templomban.

A megemlékezés a Farkasréti temetőben Radvánszky Albert sírjánál koszorúzással folytatódott a néhai egyetemes felügyelő halála hatvanadik évfordulójának napján.

■ BODA ZSUZSA

RÉSZLETEK BÁRÓ RADVÁNSZKY ALBERT EGYETEMES FELÜGYELŐ SZÉKFOGLALÓ BESZÉDÉBŐL

Főtisztelendő Egyetemes Közgyűlés!

Letettem az Úr házának oltára előtt az esküt, mely egyházunk legfelsőbb világi vezetőhelyére állít s így a mai naptól kezdve egyetemes egyházunk szolgálatára rendel és kötelez.

[...]

Mélyen átérzem főtiszt. egyetemes közgyűlés ezen reám nézve oly ünnepélyes pillanatban a részemre felette kitüntetett egyetemes felügyelői állás jelentőségét és azon hivatásnak nagyságát, melynek betöltésére vállalkozom, és nem tagadom, ha összehasonlítom ezen állás jelentőségét erőim fogyatékos voltaival, mind erősebbé válik azon aggályom, képes leszek-e, különösen a mai végtelenül nehéz és komoly időkben eleget tenni azon követelményeknek, amelyeket az egyetemes egyház felügyelőjétől méltán, sőt kötelességszerűen elvárhat.

Jóllehet ily aggódó, de nem csüggedt lélekkel tekintek a jövőbe, amely a befejezett eseményeket és tényeket elének táro múlttal szemben már ezen természetéből kifolyólag is csak a bizonytalanság jellegével bírhat, mégis meghajlok hittestvéreim bizalmában megnyilvánult elhívása előtt, és bízva Istenem értelmet és erőt adó áldásában, vállalom az egyházi életünkben részemre kijelölt ezen legfőbb világi vezetőhelyet. Mert meggyőződésem szerint az egyházi élet terén akadályoktól visszariadni nemcsak nem szabad, hanem inkább az egyház szolgálatába kell állani ott és akkor, ahová és amikor Isten akarata az egyént állítja.

[...]

Az egyházaknak általában és így a mi egyházunknak is elengedhetetlen kötelessége, hogy az egyetemes emberiség javát célzó építőmunkából kivegye a maga részét azzal, hogy féltékenyen megőrizze a múltakból a jövő számára mindazt, ami történelmileg értékes, ugyanakkor azonban iparkodnia kell a protestantizmust jellemző folytonos fejlődés és haladás elvéből kifolyólag a történelem folyamán kifejődött kereteket a kor igényeinek megfelelően, az igazi krisztusi világnézet alapján tartalommal gazdagítani és fejleszteni.

[...] A látható egyháznak minden egyes szerve és intézménye egyaránt fontos és értékes tényező, minden egyes tisztviselője egy-egy őrszeme és harcosa a láthatatlan egyház fogalmában rejlő fenséges nagy eszménynek.

[...]

De meg vagyok arról is győződve, hogy nem intézményekkel, hanem csak belső lelki megújítással biztosíthatjuk egyházunk igazán helyes és kívánatos közigazgatását. Ezért különösen nagy súlyt helyezek az intenzív hitélet felébresztésére. Ezen kijelentéssel azt kívánom éreztetni, hogy egyetemes egyházunk nem lehet a törvények és paragrafusok útvesztője, és egyházunk lelke nem száradhat bele az élettelen rendeletekbe és jegyzőkönyvi határozatokba, hanem a szó szoros értelmében a lélek egyházának kell lennie.

[...]

Az egyház nemcsak a lelkészi karé és nem is kizárólag a hivatalos közegeké, hanem minden evangélikus emberé. Ébren kell tehát tartani állandóan a világi elem érdeklődését is, hiszen minden vallását és egyházát szerető egyénnek ki kell vennie a maga részét a munkából, amint mindenki rész az egyházért való felelősségből.

[...]

Munkálkodásom eredménye a Mindenható Istennek kezében van, kinek erejével törekszem hivatásomat betölteni. Arról biztosíthatom a főtisztelendő egyetemes közgyűlést, hogy a velem szemben megnyilvánult bizalom életem külső vonalán felel meg ugyan, de bensőmben annál inkább megaláz, mert fokozott mértékben állítja elélem elhivatásom nagysága érdemteleniségemet és erőim fogyatékos voltát.

Egy bizonyos, hogy szívem és lelkem tele van jószándékkal és nemes elhatározással, és hogy nem hiú uralkodásra törekszem, hanem hasznos szolgálásra ajánlom csekély életerőmet.

[...]

Isten engem úgy segítjen.

Forrás: A magyarországi ágostai hitv. evang. keresztyén egyház 1923. évi március hó 22. napján megtartott rendkívüli egyetemes közgyűlésének jegyzőkönyve, 7-18. o.

Oltalomban Nyíregyházán

Hogyan segít a helyi szeretetszolgálat?

A háború kitörése óta nemcsak tárgyi adományokkal, szállással segítik a háború menekültjeit a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat munkatársai, hanem odafigyeléssel, személyes gondoskodással és jó szóval is mellettük állnak. Nagy Juditot, a szeretetszolgálat intézményvezető-helyettesét a segítségnyújtás lehetőségeiről kérdeztük.

– Miként értékeli szolgálatuk szempontjából a maguk mögött hagyott tizenkét hónapot?

– Nagyon nehéz erre az évre visszatekinteni, hiszen a háború hatására megrázó és sokszor kilátástalannak tűnő élethelyzetekkel is szembe kellett néznünk. Ukrajnában kezdetben bizakodás volt tapasztalható, az a gondolat járta át az embereket, hogy „valahogy túl lesznek” ezen a megpróbáltatáson. Az akkori összefogást megdöbbentő, megható volt megtapasztalni. Nemcsak külső támogatások érkeztek Ukrajnába, az emberek településenként is összefogtak egymásért. A közel egyévnyi háborús létállapot azonban a közhangulaton is változtatott. A félelmet, kilátástalanságot csak tovább növeli, hogy ma már a tizenhat éves fiúkat is besorozzák, nemegyszer erőszakkal. Mostanra nagyon sokan feladták a küzdelmet, és bár nem akartak eljönni, mégis rákényszerültek, hogy mindenüket hátrahagyva elhagyják Ukrajnát. Egyre inkább a legnehezebb helyzetben lévők maradnak odaát.

– A Magyarországi Evangélikus Egyház tavaly advent idején hirdetett gyűjtést. A befolyt összegből – az Oltalom Szeretetszolgálat közreműködésével – tárgyi adományokkal segítik a rászorulókat. Minden segély célba ért?

– A kárpátaljai magyarokta részeken gyakoriak az elhúzódó áramszünetek, az is előfordul, hogy harminchat órán keresztül nincs áram. Számos óvodában villanytűzhely van, így a főzés megoldhatatlanná vált. A gyűjtés révén befolyt összegből termoszkot, hordozható gázrezsókat, paplanokat, valamint vastag ruházatot juttatunk ki. Utóbbit különösen is a lakosság azon tagjainak, akik Ukrajna belsejéből költöztek a háború miatt Kárpátaljára, hiszen nincs most módjuk ilyet újonnan beszerezni. Az anyaotthonokba

a plédek mellett gyermekruhákat és játékokat küldtünk. Az adományok nagy részét már átjuttattuk a határon. Egy kis része, bár már a határ mellett van, de logisztikai nehézségek miatt még nem ért célba. Utóbbinak több oka is van. A folyamatos áramszünetek miatt csak nagyon ritkán és kiszámíthatatlanul vannak nyitva azok a határátkelők, amelyek közel vannak hozzánk. Ezért, valamint biztonsági okokból november végétől nem megyünk át Ukrajnába. A határnál rakjuk le és adjuk át az adományainkat, és a menekült testvérek szállításában is csak onnantól tudunk közreműködni. Az ukrán átkelési szabályok szigorodtak, így az Ukrajnában élő magyar lakosság is sokkal nehezebben tud átjutni Magyarországra. Minden alkalommal szerezniük kell olyan ukrán segítséget, aki ukrán rendszámú autóval átjön, és átviszi az adományokat. Jelenleg Keczkó Jánossal, az Oltalom Szeretetszolgálat foglalkoztatási ágazat-vezetőjével együtt tartjuk a kapcsolatot a kárpátaljai partnereinkkel. Hetente legalább egyszer igyekszünk telefonon, interneten keresztül beszélni velük.

– Az Oltalom Szeretetszolgálat napali melegedőt, éjjeli menedékhelyet, átmeneti szállót, hajléktalanok otthonát, családok átmeneti otthonát működtet. Foglalkozik szenvedélybetegek napnali ellátásával, népkonyhát üzemeltet. Mennyire terhelte meg a kiterjedt és professzionális szolgáltatásukat a menekülteknek nyújtott segítség?

– Elsődleges feladatunk az alaptevékenységeink biztosítása. Ezt mindvégig hiánytalanul megtettük. A meglévő szabad szálláshelyeinkkel segítettünk a menekült testvéreknek. A háború elején nagy számban érkeztek hozzánk is menekültek. Akkor az intézményrendszerünk területén belül is kialakítottunk

FOTÓ: OLTALOM SZERETETSZOLGÁLAT

befogadóhelyeket, ahol kollégáink a napi feladataik mellett nagy odafigyeléssel és empátiával segítettek a sokszor rémült, igen elkeseredett, hontalanná vált felnőtteknek és gyerekeknek. Voltak kollégák, akik a szükséges eszközök, élelmiszerek beszerzésében vállaltak többletmunkát. Elmondható, hogy abban a nehéz időszakban intézményünk minden dolgozója kivette részét a feladatokból, ezért ezúton is köszönet illeti őket. Együttműködtünk a Luther Márton Kollégiummal is, amely szállást adott az arra rászorulóknak. Az ideérkező menekültek létszámának csökkenésével megoldhatóvá vált, hogy ne terheljük az intézményünket. Jelenleg öt családnak biztosítunk Nyíregyházán szállást, albrétben vagy szívésségi alapon. Nekik már van saját jövedelmük, munkaviszonyuk, a gyermekek iskolába járnak, így mostanra már leginkább a hivatalos ügyeik intézéséhez kérnek és kapnak támogatást intézményünkötől.

■ G. Á.

Tizenötezer szendvics

– Határszéli egyházmegye lévén a háború kitörésének hírére azonnal összehívtunk egy online egyházmegyei presbiteri ülést. Kértem, ötletekkel álljanak elő, hogyan tudnánk segíteni a menekülteknek. Malik Péter lelkész kollégámmal azt éltük át, hogy mint kés a vajon, úgy ment át minden javaslat. Példaértékű támogatás jött létre – mondja kérdésünkre Zsarnai Krisztián nyíregyházi lelkész, a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye esperese.

Amikor tavaly február 26-án végiglátogattam az összes határátkelőhelyet, az egyik településen a jegyző asszony vízfornalókat kért. Vásároltunk is tízet, hogy forró teát, porlevest tudjanak készíteni az érkezőknek a hidegben. Attól kezdve hétről hétre ott voltunk a határon. Összeszámoltuk: körülbelül tíz-tizenötezer szendvicset készített a nyíregyházi és a nyírteleki gyülekezet összesen, a beosztás szerint. Az étel, ital, a takaró mellett a többletről is gondoskodtunk: magyar és ukrán nyelvű evangéliumi traktátusokat, laminált igés lapokat helyeztünk el a határátkelőhelyeken, illetve csomagoltunk be a szendvicsek mellé.

2022 őszéig a határ innenső oldalán segítettünk. Minden héten körbetelefonáltam a segítség-szervezetek, egyházközségek kapcsolattartóit, s a konkrét kérések alapján bevásároltunk, és vittük is a csomagokat – felső korlát nélkül. Az ősz beköszöntével azt láttuk: minden gördülékenyen megy, illetve volt egy menekült-hullám-elapadás is. Ekkor az helyeződött a szívünkre, hogy menjünk át a határ túlsó oldalára. Nagyon sok ugyanis a belső

menekült. Korábról voltak kapcsolataim főleg református lelkészekkel, megkerestem őket azzal, hogy mire van szükségük, s legközelebb vittük. Volt, ahol bunkerhez lég- és víztisztítókat szerettek volna, de a nagy költsége miatt nem kérték. Másnap csapódott be egy rakéta Kárpátalján. Éreztük: lépnünk kell; azonnal megvettük a milliós értékű berendezéseket. Tanévzárkor kétfélmillió forint értékben vettünk tanszereket.

Néhány héttel ezelőtt is jártam Kárpátalján: megrendítő volt látni, hogy egy nap huszonhárom órán keresztül nincs áram. Akik kicsit is modernizálták a háztartásukat, s nem sparheltek, cserépkályhával fűtenek, most kétségbeejtő helyzetben vannak. Vittünk milliós értékű áramfejlesztőket. Segítettünk egy konyhát, ahova tűzhelyet vásároltunk, és a lelkészt elkísérve vittük ki az ételt az idős néniknek. Van, aki egyedül él, senkije nem maradt már a településen. Családok szakadtak szét. Megrá-

zó találkozásokban volt részem, áldott ottlét volt. A határon feltartottak: kifelé csak két és fél, hazafelé viszont hét (!) órán át. Reggel nyolckor indultam, hajnali négyre értem haza...

Tudjuk, hogy bármekkora erőforrást mozgósítunk is, csepp a tengerben a segítség. Kárpátalján élő lelkészek ösztön elmondták: már ők is alig bírják hordozni a terheket, vannak gyenge pillanataik, amikor mennének el ők is az országból. Aztán Isten ad erőt nekik. Maradnak, csinálják tovább, tartják a lelket az ott maradó, főleg idős emberekben.

Tranzitország és tranzitegyházmegye vagyunk: rengetegen jönnek, de sokan mennek is tovább Nyugatra, illetve az év során már többen hazatértek Ukrajnába, nem bírták kivárni a háború végét.

Ha számszerűsíteni akarom az összefogás mértékét: tizennégy és fél millió forint érkezett az egyházmegye számlájára az ország számtalan pontjáról, Soprontól Nagykanizsáig, Budapesttől Szegedig és Debrecenig. Majdnem egymillió forintot pedig készpénzben fizettek be. Sok intézmény mozdult meg, kamionnal kaptunk adományokat. Kimondhatatlan mennyiségeket, melyeket a nyíregyházi nagytemplomi gyülekezet imatermében és a lelkési hivatalban porcióztak a hívek. Eddig tizenhárom és fél milliót költöttünk el. Észszerűen gazdálkodunk, tartalékolunk kétfélmillió forintot, hiszen látjuk: ez a háború elhúzódik. Mostanra alábbhagyott az adakozókészség, szűkebb a mozgástér, de azért még mindig jönnek adományok.

Lejegyezte: S.-K. D.

FOTÓK ZSARNAI KRISZTIÁN ARCHIVUMÁBÓL

Erőt ad a magyaroktól érkező támogatás

Sokirányú segítségnyújtás Ukrajnában

Csaknem 7,9 millió ember hagyta el Ukrajnát, 6,5 millió pedig az otthonát. Az Ökumenikus Segélyszervezet mintegy 235 ezer embernek nyújtott segítséget eddig, több mint 1450 tonnányi segélyárut juttatott célba, és jelenleg is több mint kétszázötven menedékhelyet támogat. A számok mögött azonban emberi történetek vannak. A február 24-én egy éve kirottant orosz-ukrán háború kapcsán Szatmári Barnabást, az Ökumenikus Segélyszervezet kijevi képviselőjének vezetőjét kérdeztük humanitárius munkájukról, a jelenről és a jövő kilátásairól.

Szatmári Barnabás (jobb oldalon) adományt ad át Ukrajnában

– Az Ökumenikus Segélyszervezet több mint negyedszázada dolgozik Kárpátalján, ezért az elsők között tudták megkezdeni a segítségnyújtást Ukrajnában. Jelenleg három irodájuk van az országban: Kijevben, Lembergben, illetve Beregszászban. A munkát több mint húsz ember segíti Budapestről. Nemzetközi szinten is elég jelentős csapattal dolgoznak. Miért fontos, hogy egy ideje már Kijevben is jelen legyenek?

– Itt van a kormányzat, ide összpontosul a nemzetközi figyelem, itt zajlanak a koordinációs fórumok. Amíg ostrom alatt állt a város, addig erre nem volt lehetőség,

ezért az ország nyugati részében kezdtük meg az azonnali segítségnyújtást tavaly márciusban. Amint Kijev és környéke felszabadult, visszatértek a nagykövetségek, a civil szervezetek. Mivel sok belső menekült érkezik ide, itt összpontosul a segítő munka koordinálása. Praktikusan innen lehet a háborútól leginkább sújtott keleti országrészben élők számára megszervezni a segítségnyújtást.

– Kevesebb mint egy év alatt több mint kétszázharmincezer embernek segítettek, ez nemzetközi szinten is kiemelkedő szám. Komplex segítséget nyújtanak, de mit jelent ez pontosan?

– Ha valaki a konfliktuszónából érkezik, először élelmiszert, higiénias csomagot kap az alapvető szükségleteinek a kielégítésére; ez a fajta humanitárius segítségnyújtás a háború eleje óta folyamatos. Arra is van példa, hogy a partnerszervezeteink segítségével igyekszünk a veszélyes területekre eljuttatni ezeket a csomagokat. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert ott a legalapvetőbb életfeltételek biztosítása is probléma, hiszen a folyamatos tűzérzési támadások árnyékában élnek emberek a frontvonal közelében. Főleg idősek, akiknek semmi esélyük sincs eljutni az ország nyugati területeire. Van olyan nemzetközi finanszírozású segélyprogramunk, melynek keretében készpénzadománnyal támogatjuk a háborús menekülteket, hiszen így rugalmasan tudjuk segíteni a legégetőbb problémájuk megoldását. Sokan elvesztették a munkahelyüket, a mezőgazdaságban sem lehet még jó ideig dolgozni, mert el vannak aknásítva a földek. Nagyon sokan szorulnak pszichoszociális, illetve mentális segítségre, hiszen komoly traumákat éltek át az itt élők. Nekik az általunk felújított és felszerelt, fűtött befogadóállomásokon nyújtunk segítséget, ahol például a jogi tanácsadás is zajlik. További példaként említeném az Ökumenikus Segélyszervezetnek a kórházak gyógyszerellátásában nyújtott támogatását vagy azt, hogy egy településen például áramfejlesztőket küldtünk a helyi hatóságoknak, amelyek így vissza tudták állítani a vízellátást. Tehát tényleg sokirányú a segítségnyújtásunk.

– Zajlik már valamiféle újjáépítés is?

– Igen, ebben is részt veszünk a humanitárius segítségnyújtás mellett, hiszen – bár nehéz lenne azt mondani, hogy Kijevben békés a helyzet – szükség van iskolákra, óvodákra.

– Mennyire tervezhet egy civil szervezet? Mennyire álmodhat a mielőbbi békéről?

– Állandó bizonytalanság van azzal kapcsolatban, hogy mi várható. De például Kijevben már lehetett gondolni az újjáépítésre. Persze vannak olyan ukrán területek, ahol erről álmodni is nagyon nehéz, hiszen évek munkája lesz, míg a robbanószerkezetektől, aknáktól megtisztítják azokat a területeket.

– **Tapasztalható-e összefogás az ott maradt emberek, a civil szervezetek között? Vagy inkább megfáradtak a helyiek?**

– Egészen egyedülálló, ahogy az ukrán civil szféra és a közemberek reagálnak. Elképesztő az összefogás. És jó látni, hogy a magyarok is milyen komoly támogatást nyújtottak, nyújtanak most is. Számos alkalommal és több fórumon gyűjtöttek az evangélikusok is, nagyban hozzájárulva a menekülteket segítő munkánkhoz. Ezekért az adományokért ezúton is szeretnénk köszönetet mondani. A mai napig folyamatosan érkeznek Magyarországról a telefonok, e-mailek civilektől, hogyan tudnának segíteni. Az ukrán civil szervezetek – nemzetközi támogatással – igyekeznek minden nehéz, konfliktusos területen ott lenni. És ki kell emelni az egyházak jelentőségét is, amelyek kulcsszerepet játszanak abban, hogy a leginkább elszigetelt, nehezen elérhető helyekre is eljusson az Ukrajnába érkező segítség. Mi is erre törekszünk, hogy olyan helyekre jussunk el, ahova más nem tud, hogy az ott élők is kapjanak segítséget.

– **A helyi civilek részt vesznek a segítségnyújtásban?**

– Fantasztikus megtapasztalni, hogy a helyben maradtak mekkora áldozat-

okat vállalnak azért, hogy egymást, az elesettebbeket segítsék. Vannak olyan önkéntesek, akik a saját pénzükből, megtakarításukból igyekeznek humanitárius segélyeket eljuttatni veszélyes vagy éppen elfeledett településekre. Minden kisebb-nagyobb városban lehet találkozni aktivizmussal, önkéntesekkel. Ők saját pénzen, saját autóval olyan helyekre igyekeznek eljutni, ahova más szervezet még nem tudott. Így egészítik ki a nemzetközi segélyszervezetek tevékenységét és a mi munkánkat is olykor.

– **Önök mint magyar segélyszervezeti dolgozók milyen arcát látják kint a magyar-ukrán viszonyoknak?**

– Mi rendkívül sok pozitív visszajelzést kaptunk eddig a kedvezményezettektől, a hatóságoktól is. Volt, aki felismerte a logónkat, és megköszönte nekünk, hogy magyarokként segítünk.

– **Eltelt egy év. Milyen az általános hangulat, lelkiállapot?**

– A kijárási tilalom esténként, a folyamatos légvédelmi riadók, az állandó ellenőrzések az utakon, az áramkimaradások, az akadozó vízellátás vagy éppen az akadozó működő telekommunikáció megterhelik az embert. Hozzá lehet szokni, de ez mentális szempontból nehéz, és ezek még csak az általános körülmények. De van olyan eset, hogy elmegyünk, mondjuk, Herszonban egy humanitárius elosztópontra, és másnap jelez az ottani partner, hogy tűzérzési támadás érte a helyet, és megsemmisült. A kiszámíthatatlanság, a bizonytalanság a legnagyobb nehézség mindenkinek, aki itt él és dolgozik. Ugyanakkor hatalmas erőt ad nekünk itt, hogy látjuk: a magyaroknak fontos az, hogy segítsenek Ukrajnában. Jólesik egy-egy jó szót kapni, jó tapasztalni a munkánk támogatását itthonról, de az is jólesik, amikor például az ellenőrző pontokon oda jön hozzánk egy-egy katona vagy rendőr, kezet fog velünk, és megköszöni, hogy itt vagyunk, és segítünk. Folyamatosan azon vagyunk, hogy egyre nagyobb területen egyre több embernek tudjunk segítséget nyújtani itt és Magyarország határain belül is, ehhez pedig fontos, hogy továbbra is kapjunk támogatást.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓK: ÖKUMENIKUS SEGÉLYSZERVEZET

STOP KORRUPCIÓ

ILLUSZTRÁCIÓ: FREEPIK.COM

Győri Péter Benjámín *esperes*
Dél-Pest Megyei Evangélikus Egyházmegeye

Nincs vesztegetnivalónk

Sokat tűnődtem Pál apostol életének egy – pontosabban két egymást közvetlenül követő – epizódján. Az ApCsel 14,8–20 szakaszában Lisztrában látjuk, ahol meggyógyít egy sánta embert, mire az emberek istennek kiáltják ki őt és Barnabást. A következő jelenet, hogy a Pált üldöző zsidók fölhergelik a tömeget, és megkövezik őt. Hogyan reagál Pál? Amikor istenítik, azt elhárítja magától – mondván, hogy ő erre nem jogosult, az imádat egyedül Istennek jár. Amikor megkövezik – amit nehezen, de túlél –, másnap fölkel, és visszamegy a városba, majd tovább hirdeti az evangéliumot. Egy megvesztegethetetlen és megfélemlíthetetlen ember áll előttünk. Mondhatnánk így is: sem előnyökkel, sem fenyegetéssel nem lehet korrumpálni.

Az utóbbi hetekben, hónapokban úgynevezett korrupciós ügyektől hangos a sajtó. Lehet, hogy hangos, de aligha tud elég harsány lenni ahhoz, hogy megdöbbenjünk. Igen nehéz dolga van annak, aki politikai tőkét szeretne kovácsolni a másik korrupciós ügyeből, hiszen mindennapjaink része, megoldási módja a korrupció. Vagy ha megüti is az ingerküszöböt, és beszélünk róla, rendszerint az esik jól, ha mások visszaéléseiről beszélhetünk – a sajátjainkról legfeljebb dicsekedve.

Kedvesnek tűnő, önmagunkkal szemben engedékeny, „összekacsintós” mosollyal szokás emlegetni azt a bölcseséget, hogy „a korrupció az, amiből kihagynak bennünket”. Már a megfogalmazás is korrupciós sugall: nem a vétés, a visszaélés háborít föl, hanem hogy abból nekünk nem származik hasznunk. Pedig pontosan tudjuk, hogy rossz dolog, és hogy közép- és hosszú távon mekkora kárt okoz, mennyire tönkreteszti világunkat, okosan kitalált, jóra való rendszereinket.

Viszonylag gyakran élek a közösségi közlekedés lehetőségeivel. Túrázások alkalmával az ország eldugottabb szegleteibe is eljutok így. A buszvezetők szinte kivétel nélkül ajánlatot szoktak tenni arra, hogy ha nem kérem a jegyet, akkor olcsóbban elvisznek. Legutóbb ötszáz forint helyett négyszázötvenért utazhattunk volna. Én nyertem volna ötven forintot, ő négyszázötvenet, az üzemeltető társaság veszített volna ötszáz forinttal azonnal. De hosszabb távon így torzulnak a bevételi számok, a forgalmi adatok. Veszélyeztetnék a járatokat, a települések elérhetőségét, munkahelyeket – beleértve a gépkocsivezetőit is. Megéri? Tudjuk, hogy nem. Akkor miért olyan természetes része életünknek?

Úgy tűnik, a probléma az emberi szívben van. Nem az alkalom szüli a tolvajt, hanem a bennünk élő tolvaj vár az alkalomra.

A *korrupció* latin kifejezés, így a Biblia eredeti héber és görög szövegében nem akadhatunk rá. A Szentírás latin fordításában, a *Vulgatában* sokszor előfordul, meglehetősen nagy következetességgel egy bizonyos görög szó (*φjora*) fordításaként. E helyeken romlandóságot, pusztulást, romlottságot jelent. Tehát nem egészen azt, amit mi a hétköznapi beszédben korrupciónak nevezünk, noha annak gyökerére utal.

Ez persze nem azt jelenti, hogy az Ige ne szólna egyértelműen magának a korrupciónak a jelenségéről. Így például már a mózesi törvényekben azt olvassuk: „*Vesztegetésre szánt ajándékot ne fogadj el, mert az ilyen ajándék vakká teszi a világosan látókat, és az igaz beszédet is elcsavarja.*” (2Móz 23,8)

Isten nem elnéző – nem néz el, nem néz félre, amikor korrupciót lát. Isten nem korrump, és nem lehet lekenyerezni. Isten nem toleráns – nem tűri azt, ami nem tiszta –, ahogyan egy jó orvos sem „tolerálja” a betegséget, hanem fölveszi ellene a harcot. És Istennél nincs különbség kis korrupció és nagy között. Mindegy, hogy valaki milliókat fogad el, vagy egy jegyet nem ad ki, vagy protekcióval él a várólista helyett.

Ha ez igaz, akkor fölmerül a kérdés: mit lehet tenni a korrupció ellen? G. K. Chesterton angol íróról tartják azt, hogy a *The Times* magazinban fölvetett kérdésre – mi a baj ezzel a világgal? – ezt válaszolta: „Kedves uram! Én. Üdvözlettel: Chesterton.” Ha így volt, akkor őt ugyanaz a fölismerés vezette, amely Pál apostolt megvesztegethetetlen és megfélemlíthetetlen emberré tette: a Jézus Krisztusban megtalált tökéletes tisztaság, a tökéletes ajándék öröme. Megfélemlíthetetlen volt – hiszen új, tiszta és örök életet kapott. Megvesztegethetetlen volt – hiszen minden hiányát Jézus gazdagsága, igazsága töltötte be.

A böjti időszak veszi kezdetét. Kiváló alkalom arra, hogy a saját szívünket vegyük alaposan szemügyre. Annak működési elvét. Állandó elégtelenségérzéseinket, megfelelési kényszereinket, aggodalmainkat és félelmeinket, a bennünk levő szeretet beteg torzulását – szívünk korrupcióját, törlötttségét.

Ha Istennek nem volt mindegy, és Jézus az élete árán is megküzdött az életünk tisztaságáért – „*Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerombolja*” (1Jn 3,8) –, akkor nekünk se legyen mindegy. Ne legyünk elnézők. ■

Szabadon a segítségre

Krcsméri János András a fiatalok megszólításának fontosságáról

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkesi hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Krcsméri János András harmadéves hallgatóval az ifjúság megszólításának lehetőségeiről és az elhivatottságról is beszélgettünk.

– Miként vezetett az útja az egyetem teológus-lelkész szakára?

– Bár az egyházzal, a lelkesi szolgálattal kapcsolatban számos dilemmám és kérdésem volt és van – többek között az, hogy lelkészeink leterheltek, és nem a gyülekezeti tagok közötti szolgálattól, sokkal inkább az irodai munkától –, az Istenben való hit mindig is természetes és egyértelmű volt a számomra. Voltak a magánéletemben olyan megrázó pillanatok, amikor a hitemben megrendülhettem volna, azonban ezek pont ellenkező hatást váltottak ki. Megerősítettek istenhitemben, az ő kegyelmében. Hosszú tusakodás előzte meg a jelentkezésemet, idővel azonban úgy éreztem, hogy nincs más választásom, ez az utam. Bevallom, nem is a gyülekezet, sokkal inkább az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban eltöltött évek erősítettek meg az elhatározásomban.

– Most harmadéves, hogyan formáltak az eddigi évek a teológián?

– Elsőévesként az volt az érzésem, hogy alkalmatlan és méltatlan vagyok már arra is, hogy teológushallgató legyek, mégis tudtam, hogy életemet úgy tudom Isten szolgálatában, ha teológus-lelkésznek tanulok. Lelkészként majd azt szeretném közvetíteni mások felé, amit magam is megtapasztalok: Isten kegyelme létezik, és minden reménytelenség, elutasítás ellenére lehet bocsánatot kapni.

– Tanulmányai alatt a teológiának mely területével foglalkozik a legszívesebben?

– Gimnazista koromban nem szerettem az egyháztörténetet, az egyetemen viszont ez lett az egyik kedvenc tantárgyam. Rájöttem, hogy az egyháztörténet ismerete által más látásmódban ismerhetem meg múltunkat. Nagy hatással van rám Augustinus, aki püspökként lelkigondozói

szolgálatot is végzett. Érdekesnek találok továbbá, hogy Luther Márton milyen hatással volt a magyar történelemre is.

– Milyen kihívásokkal kell ön szerint szembenézniük a 21. század lelkészeinek?

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Egyetemünk egyik professzora, Orosz Gábor Viktor az egyetemi szintű evangélikus lelkészképzés száz évéről szóló interjúban – az *Evangélikus Élet* magazin 2022. október 23–30-i számában – arról is beszélt, hogy ma a társadalom nagy része nem ért olyan fogalmakat, mint bűn vagy kegyelem. Ha megtaláljuk az egyházi nyelv „váltófogalmait”, amiket a másik ember is magáénak érez, akkor képesek leszünk a párbeszédre. Ebből pedig idővel következhet, hogy az eredeti fogalmakkal nem elrémisztjük a beszélgetőtársunkat, hanem kibonthatjuk a számára azok mélységeit.

– Mit gondol az egyház és a fiatalok kapcsolatáról, az ifjúság megszólításának a lehetőségeiről?

– A saját konokságunkból is alább kellene adni, és nyitnunk kellene a fia-

talok felé. Erre jó példa lehetne a Széllőrsza találkozók. Nekünk is változnunk kell ahhoz, hogy egy egyházi iskolában ne csak találkozunk a diákokkal, hanem közösséget is alkossunk velük. Fel kell ismernünk, hogy akár az ifjúsági zene is lehetőség a fiatalok megszólításához ugyanúgy, mint ha nem felülről jövő „megmondóbeszéd”, hanem közelebbről, szemmagasságban elhangzó örömhír a prédikációnk. Érdemes lenne felfigyelni

arra, hogy a fiatalok nagy hányada már gimnazista korában találkozik a kiégéssel, többen mentális betegséggel küzdenek. Ezért nagyon fontosnak érzem az egyház lelkigondozói szolgálatát, amire jó lenne még nagyobb hangsúlyt fektetni már itt, az egyetemen is.

– Mit jelent önnek az evangélikusság?

– A tanítás oldaláról a letisztultságot, egyéni életemben a közösséget. Luther Mártonnal együtt én is vallom, hogy hitben mindenkitől szabadok vagyunk, és senkinek sem vagyunk alávetve, szeretetben viszont szolgálunk vagyunk, mindenkinek alávetve. Vagyis a megváltást egyedül Istentől várhatjuk, és szabadok vagyunk arra, hogy őszintén, szeretetben próbáljunk másoknak segíteni.

■ G. Á.

A szépség és a szörnyeteg zsoltára

Zsolt 133

Szép az, ami érdek nélkül tetszik – mondá Immanuel Kant.

Milyen igaza van. Mert abban a pillanatban, hogy megjelenik az érdek vagy akár az ok vagy a cél a történetben, a szép elveszti varázsát. A hiteles egyetértés éppen így működik a testvérek, az atyafiak között. Így működik, így kellett volna működnie, így kellene működnie. Így kell működnie. Mert ez az, ami szép és gyönyörűsége az Isten szemében. Ahol nemcsak bánatkönny van ám, de örömkönny is.

Példának okáért, amikor egyetértés van. Akkor Isten örül, és szépnak látja a világot és reményteljesnek. Gyönyörűsége az az Örökévalónak, aki saját szeretett Fiában is gyönyörködik, amikor megszólal, valahonnan a felhők mögül, mikor János megkereszteli Jézust ama szent Jordánnak a vízében. Íme a Lélek galamb formájában is megjelenik vala, és lőn teljes a harmónia. Ég és föld között. A Szentháromság három valósága között. Békesség van és egyetértés. Ez szép. Nagyon szép.

Valami elkezdődik a vízzel, a Lélekkel, az égi szózáttal, és utána folytatódik oly sokak életében és oly sokak élete által. Testvérek között.

Akik megosztják, amijük van. Akik odafigyelnek a másokra. Akik nem rivalizálnak, hanem alázattal mondják: légy irgalmas, Isten, nekem, bűnösnek. Mert az új élet megannyiszor ott kezdődik a sarokban. A mélypont ünnepén, a szégyen félhomályában. A feszültségek és kételyek birodalmában. A szörnyeteg árnyékában dideregve. A saját végességünkben és vétkességünkben megmártóztatva. Ott, ahol árulás van és sötétség, önbecsapás van és mellébeszélés, érdekek vannak, és manipuláció van. Ahol csúnyaság van.

Micsoda ereje van ilyenkor egy iciripiciri fénynek! Mondjuk, egy égő gyufaszáznak. Egyetlenegy jó időben és jó helyen kiejtett szóznak. Egy félig feltárukozó mosolynak. Egy apró ölelésnek vagy akár csak egy másodperces érintésnek.

Isten szépnak és gyönyörűsége nek és éppen ezért hátsó szándékok nélkülinek álmodta meg az embert. Olyannak, aki képes egyetértetni. Vele. És velük.

Mit is írhatnék a drága olajról? – kérdeztem magam magam.

Nehéz róla mit írni, ha egyáltalán. Értékes, értéke megkérdőjelezhetetlen. És a látvány önmagáért beszél. Ahogy a fejről a szakállra csorog le, csordul le, „Áron szakállára, amely leér kötése galléjára”.

Olaj. Felkenni valakit. Felkent. Messiás. Nagyon hamar megérkezünk. Lehet, hogy kicsit túl hamar is. Oda, ahol valami fontos történik, oda, ahol valaki felkentté válik. Héberül Messiássá,

görögül Krisztussá, magyarul Felkentté. Méltóság ez a név, és hivatás is ugyanakkor. Amit a názareti Jézusra vonatkoztatnak a kereszténység hitvallásai, a keresztények személyes hitvallásai. Az egyetértésben élő testvérek hitvallásai ezek.

Szép ez. Gyönyörűsége. „Olyan, mint a Hermón harmatja, amely leszáll a Sion hegyére.” És jól tudjuk a Szentírásból, az em-

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: FREEPIK.COM

ber a legközelebb a hegyen van a Teremtőhöz. Sínai-hegy, megdicsőülés hegye, Golgota-hegy. Isten kereteket ad az élethez: a hegyen. Isten világosságot ad az élet útjához: a hegyen. Isten a saját egyszülött gyermekének az életét adja: a hegyen. A Fiát adja. Hogy életünk, élni érdemes, örök életben kiteljesedő életünk legyen. Nincs nagyobb odaadás ennél. Nincs alternatívája a hegyen épült városnak és a hegyen épülő új életnek. Keresni lehet más irányba, találni aligha.

Máshova nem, csak oda. „Csak oda küld az Úr áldást és életet mindenkor.” Ahol egyetértés van. A testvérek között. Barátok közt. Jóban-rosszban. Gyülekezeti tagok között, egyházi tagok között, családtagok között. Egyetértés úgy, hogy közben senkinek sem kell feladnia önmagát. Az identitását. A vékony jéghez mérhető hitét vagy éppen a jó mélyre elásott álmait.

A gerendát ki kell szedni a szemből, az biztos. A kakashangot meg kell hallani, az is biztos. Sírni szabad, sőt áldott, aki sír, bűnbánattal vagy örömben, mert őt maga a Vigasztaló vigasztalja meg. Ezt ő tanította meg nekünk. A Felkent. Aki úgy hagyta el a földi valóságot, a tanítványait, a barátait, az övéit, az egyetértők közösségét, hogy áldásra tartotta a kezét.

Ez a kéz ma is áld. Ez az áldás ma is érvényes. Sohasem jár le a szavatossága. Az élet áldása ez. Áldás, mely a „mindörökkön örökké”-t jelenti. Ma is. Neked is. Nekem is. Mindenkor.

■ GÁNC S TAMÁS

Isten kegyelme öröme okot

Balogné dr. Vincze Katalin a bibliai boldogságkutatásról

Vajon boldog volt-e Jézus? E kérdést is fel lehet tenni azzal a doktori disszertációval kapcsolatban, amelyet tavaly decemberben védett meg szerzője az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Balogné dr. Vincze Katalin lelkész, tanár, az egyetem valláspedagógia tanszékének tudományos segédmunkatársa *A megajándékozottak boldogsága az Újszövetség khar- tövű szavainak teológiai összefüggése és valláspedagógiai jelentősége tükrében* címmel készítette el értekezését.

– Első hallásra is jó képzeteket kelt a doktori munkája: az örömmel, a boldogsággal foglalkozik a teológia talajáról indulva. Hogyan talált rá éppen erre a témára?

– Személyes ihletettségből, mondhatni, intuitív módon választottam, és persze mert „hagyományosan evangélikusan” gondolkodom. Először a titok témája foglalkoztatott, de ezt a témát a doktori képzés első évében megváltoztattam. Amikor elkezdtem a kutatást, még újdonságnak számított, hogy egyáltalán lehet a boldogsággal tudományosan foglalkozni. Témavezetőm, dr. Reuss András, az egyetem professor emeritusa nyitott volt, de óvott tőle: „Nehéz téma.” Az Erasmus-ösztöndíjjal Bécsben töltött fél év alatt áttekintettem a kinti teológiai könyvtár anyagát. A fellelt irodalom hatására körvonalazódott véglegesen a témám. A *khará* görögül örömet jelent, ebből kiindulva a *khar- tövű* szavak vizsgálatára vállalkoztam. A rendszeres teológiai tanszéken fogtam hozzá a dolgozat elkészítéséhez, újszövetségi megalapozással, valláspedagógiai kitekintéssel, dr. Kodácsy-Simon Eszter egyetemi docens tártémavezetésével. Így egy komplexebb munka lett belőle. Visszatérve a miértre: a szavak nagyon tetszettek, és elkezdett izgatni a *kharisz* – kegyelem – és a *khará* összecsengő töve. Amikor kegyelemről hallunk, az sokszor bánatos, szomorú kontextusban kerül elénk: bűnös emberek vagyunk, akik nem méltók a kegyelemre. Holott Isten kegyelme öröme okot adó hír – ennek a feszültségnek eredtem a nyomába. Valóban összetartozik a két szó, sőt vannak olyan újszövetségi szövegmásolatok, amelyeken felcserélve használják a kettőt. Megkérdeztem ma élő görögöket is, ők hogy

hallják. Megerősítettek, hogy kihallják belőlük a *khar- tövet*. Ha kegyelemről hallunk, az öröm és a hála is benne van, hiszen Isten adományának örvendezünk.

– Van definíciója az öröme a teológiában?

– Nincs biblikus boldogságdefiníció, de kölcsön lehet venni hasznos szempontokat a filozófiából, pszichológiából. Egy német teológus, Jörg Lauster teológiailag indokolt gondolatmenete nagyon szimpatikus, mert az Istenbe vetett bizalom mellett megjelenik benne az ember felelőssége is. Így foglalnám össze: a boldogság az ember munkája saját életén szabadságban és ráhagyatkozással. Kutatásom kezdetén az volt a tervem, hogy krisztológiailag megalapozott boldogságfogalmat keresek. Ha keresztényként boldogságról beszélünk, a specifikumunk Krisztus – biztosan őhozzá kapcsolódik e fogalom. De rá kellett jönnöm: ami Krisztusról szól, valójában az is Istenre mutat. Az *Ószövetség* sokkal szélesebb palettán foglalkozik a boldogság kérdésével. Az *Újszövetségben* sajátos hangsúlyokat találunk: spirituális, belső öröme fókuszál a szöveg, úgy, hogy közben nem veszítik érvényüket a régi, ószövetségi kijelentések sem.

– S mit ért „a megajándékozottak boldogsága” kifejezésen?

– A kegyelem szó ajándékot is jelent, az ajándékozás gesztusa is benne van a *khar- tövű* szavakban. Mivel mindenhol, ahol e szavak előfordulnak, feltételek nélküli megajándékozottságról van szó, ezt találtam közös nevezőnek. Ez egy speciális ajándékozás. A kegyelmi ajándék – karizma – kifejezés „kARRIERE” Pálnál indul. A gyülekezeti életben ez abszolút meghatározó nála, teljességgel közösségi fogalom.

– Izgalmas a dolgozat egyik bírálójának, dr. László Virgilnek a kérdése: boldog volt-e Jézus az ön által vizsgáltak tükrében?

– A bibliai boldogság, amit igyekeztem feltérképezni, egy hitbéli összefüggésrendszer, ami megtart minden körülményben. Ebben még a fájdalomnak, az abszurditásnak is van helye, annak is, amire nincs válasz, mert ha valamire nincs is válaszom, attól még Istenre bízhatom, ahogy Jób is tette. Jézusnak kijuttott a szenvedésből és az üldöztetésből, akkor tehát tekintsük tragikusnak az életét? De mi már tudjuk, mi történt a földi életének a végén! Nem úgy boldog Jézus sem, hogy mindig derűs. Rátalál a társadalom kirekesztettjeire, a szenvedőkre,

adó hír

a megpróbáltatásokon ez boldogít, könnyebbé teszi a megküzdést is.

– **Térjünk még vissza a hála.**

– A hála mindig az imádság része. Amint a kutatásom kimutatta, a *khar-* tövű szavak az *Újszövetségben* nagyon közel vannak egy-egy imádsághoz, vagy éppen

– Sok ötletem volt erre, néhányat beillesztettem a dolgozatba. Kezdve ott, hogyan lép be a tanár a hittanórára: ha ajándékként éli meg azt az egy órát, a lehetőség, a gyerekeket, akkor sokkal könnyebb lesz szót értenie velük. Az inklúzió – befogadás, elfogadás – is bekerült a disszertációba: mindenki fontos, Isten teremtménye. Mindenki számít, és lehet tapasztalata Istennel, az élet kérdéseivel kapcsolatban. Komolyan kell vennünk a hitoktatásban, hogy meg vagyunk ajándékozva tapasztalatokkal és reflexiós lehetőséggel. Mindannyian gazdagíthatjuk egymást!

– **Egyházunkban 2023 a konfirmáció és az elköteleződés éve. Önnek milyen megerősítő emléke van a saját konfirmációjáról, mely bibliai igék kedvesek különösen is a szívének?**

– Az egyik a konfirmációs igém: „*De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak és nem lankadnak meg, járnak és nem fáradnak el.*” [Ézs 40,31] Egy másik személyes bibliaolvasási élményem, amikor a konfirmáció után Gyenesdiáson voltunk táborban, és el kellett olvasnunk a négy evangéliumot. *János evangéliumának* 17. fejezete, Jézus főpapi imádsága elemi erővel hatott rám: Jézus tényleg ránk is gondolhatott, értem is imádkozott ott, a Gecsemáné-kertben? Ez nagyon szíven ütött akkor. Nagyon szeretem a zárandokszókat is, annyi közösségi tapasztalat és bölcsesség sűrűsödik bennük, amely számunkra is megerősítő, bátorító tud lenni.

– **A több tudományterületet felölelő munkájának végére bő másfél évtized után tette ki a pontot. A „belépő a tudományos világba” ezzel a kezében van – mit tervez a jövőben?**

– Nagy bizalmat és biztatást kaptam elejétől fogva a teológiától, órákat tartok, szervezési feladataim vannak, Erasmus-koordinátorként is dolgozom. Most a mentortanári képzés hallgatója is vagyok. Hálas vagyok, hogy egy – amúgy nagyon értékes, latintanárként katolikus iskolában önszántamból eltöltött – év kivételével mindig az evangélikus egyház intézményeiben és hitoktatásában dolgozhattam. Szakmai életutamban meghatározó a családi háttér is, különösen a férjem, de a disszertáció készítése közben született, azóta kamasszá cseperedett gyermekeim támogatása is. Szívesen hasznosítom a megszerzett tudást, folytatom ezt a sokoldalú munkát.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

benne lép közel hozzájuk Isten. Mindez nem okozhatott Jézus számára „happy” állapotot, főleg amikor „froclizták” a farizeusok is. Mindezzel együtt mégis boldognak ítélnéljük meg őt. Ám az *Újszövetségnek* nem az volt a célja, hogy leírja, boldog volt-e. De el tudom képzelni, hogy akinek borúsabb a világképe vagy éppen az egyházképe, annak fontos ezt hallani. A kánai menyegzőn, tudjuk, a földi öröm is szerepet kap. Jézusnak fontosak az emberi kapcsolatok, az érzések, az emberi társaság. Ismerünk sok örömteli szoltárt, tudjuk, hogy Pál apostol még a börtönben is tudott hálát adni. Példa mindez arra, hogy Istenhez kapcsolódunk minden körülményben. Ez ad egy olyan belső tartást, amit nevezhetünk boldogságnak. Túl

benne vannak. Jézus a korabeli szokás szerint minden étkezéskor hálát ad. Ez a hála szinte viszi magával, keretbe rendezi a tevékenységét. Az öröm teljességéről *János evangéliumában* olvasunk, Pálnál a hálaadás is központi fogalom. A kegyelem pedig – ami Luthernél is nagy felfedezés volt, s végül megkönnyebbült tőle, nem pedig szomorúbb lett! – ha megmerevedik a szóhasználatunkban, akkor félő, hogy lassan „bunkósottá” válik. Az apostol mindig saját életének tanulságaként írja le, hogy Isten kegyelme mit tett vele. Egyéni tapasztalatként jelenik meg a páli levelekben, míg a hála az egész közösségé.

– **Mindaz, amit a disszertációjában feltárt, hogyan jelenhet meg a hitoktatásban?**

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Generációkon át romboló titkok

Dr. Joób Máté lelkészt habilitációs értekezéséről kérdeztük

„Miután kiderült emberekről, hogy együttműködtek a kommunista államhatalom különböző titkos szerveivel, egyházként, hívő közösségként nem találtunk olyan megoldást, ami igazán segítette volna ennek a sokrétű és kényes helyzetnek a rendezését” – mondta el lapunknak dr. Joób Máté evangélikus lelkész, lelkigondozó. A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézetének egyetemi docense az egyház és a kommunista-szocialista hatalom együttműködését, a beszerkezett személyek szerepvállalását az érintettek közeli hozzátartozóival végzett beszélgetések tükrében vizsgálta.

– **Mi vezette ehhez a témához?**

– Történelem iránt érdeklődő, lelkigondozói tanulmányokat folytató fiatal lelkészként úgy láttam, hogy az evangélikus egyházban 2005-ben megalakult tényfeltáró bizottság ügynökkérdéssel foglalkozó munkája bizonyos területeken nehezen halad. A levéltári dokumentumok feltárását a mai napig nagy szakértelemmel és példás alaposággal végzik az illetékesek, azonban egyház-

ként, hívő közösségként nem találtunk olyan komplex megoldást, ami a kommunista államhatalom különböző szerveivel együttműködő személyeket és családjaikat segítené ennek a tehernek a feldolgozásában. Minden érintettre ugyanis nem lehet azt a sémát alkalmazni, hogy „oké, kiderült rólatok, hogy ügynökök voltatok, bánjátok meg, valljátok meg, mi pedig majd feloldozunk benneteket, és mehetünk tovább”.

– **Pedig első ránézésre nem tűnik rossz megoldásnak a bűnbánat-bűnvalás-bűnbocsánat „útvonal”.**

– Első ránézésre lehet, hogy nem, és bizonyos esetekben ez lehet is adekvát megoldási séma, azonban hamar kiderült, hogy ez az egyházi közvélemény által leginkább támogatott konfliktuskezelési javaslat a legtöbb esetben nem működik. Ez a felismerés váltotta ki bennem az érdeklődést a téma iránt. Eszembe jutott egy korábbi, a magángyónás témájával foglalkozó kutatásom, amely szerint vannak bizonyos helyzetek, amikor a gyónás nem segít, amikor nem az a megfelelő megoldás, hogy az illető odamegy egy keresztény testvérhez, lelkészhez, és feloldozást kap. A kutatásom fontos eleme, hogy nem a vizsgálatot végzők, hanem az érintettek oldaláról közelítet-

tem a kérdéshez, hogy ők hogyan élik meg ezt a gyónási helyzetet. Az derült ki, hogy többen is meggyónták ezeket a bűneiket, megkapták a feloldozást, de a feloldozástól várt felszabadító érzést mégsem élték meg.

– **Miért nem?**

– Azért, mert a diagnózis nem volt összhangban azzal a terápiával, amelyet a gyógyítás eszközeül kínáltak. A bűnbánatra, a bűnvallásra jó a feloldozás, de a szégyenérzetre nem. Ha van egy erős szégyenérzetem, de nem tudom konkrétan megfogalmazni, hogy milyen bűnökre szeretnék feloldozást kapni, vagy maga az érzés túlságosan is összetett, akkor maga a feloldozás sem működik. Miután feltettem magamban a kérdést, hogy ez a konfliktuskezelési mód miért nem működik a belső és a személyközi konfliktusok feloldására, még jobban elmélyültem a témában. Gondolkodtam továbbá azon is, hogy az egyház viszonyulhatott volna-e úgy is ehhez a témához, hogy a napvilágot látó ügynöki szerepvállalásokra reagálva azt a kérdést teszi fel az érintetteknek, az állambiztonsággal együttműködőknek, hogyan tudna segíteni abban, hogy ettől a teheről megszabaduljanak. Ekkor azonban inkább egyfajta ügynökbélyeg-központú megközelítés volt a jellemző. A legtöbben azt nézték, ki van rajta a listán, vagy éppen csodálkoztak, hogy más miért nincs rajta, ugyanakkor az egyházi közvéleményben nem mutatkozott aktivitás abba az irányba, hogyan lépünk túl ezen. Ez alatt nem azt értem, hogy el kell felejteni az egészet, hanem az arra való törekvésre gondolok, hogy kidolgozzuk, miként tudnánk segítségére lenni azoknak az embereknek és az ő családjaiknak, akik a múlt nyomasztó örökségét hordozzák.

– **Pedig az ügynökkérdéssel összefüggésben valóban van egy olyan általános nézet, amely szerint ennyi idő után már felesleges ezzel foglalkozni, inkább felejtsük el az egészet.**

– Ez nem ilyen egyszerű, mert ezek a történetek egyrészt éppen a transzgenerációs úton haladnak tovább, másrészt mindig adódnak majd olyan dolgok, amelyekről nehéz beszélni. Lesznek helyzetek, amikor valaki egy családtagjának a tettei, kudarcai miatt érzi magát rosszul. Ezért lelkigondozóként az a céloom, hogy embernek olyan titkot ne kelljen hordoznia, amit nem szeretne hordozni, mert az a titok generációkon átívelve is képes rombolni.

– **Az egyházban mikor kezdtek el foglalkozni ezzel a kérdéskörrel?**

– Jóval a rendszerváltás után szembesültünk azzal, hogy sok lelkészársunk – eddigi ismereteink szerint ötvennél is több – működött együtt az egyházellenes rendszerrel. Ennél többet azonban sokáig nem tudtunk, pedig nagyon lényeges körülmény, hogy kit milyen módszerrel szerveztek be, mivel zsarolták, fenyegették őket. Voltak olyanok, akiknek azt mondták, hogy a szüleikkel fog valami olyan történni, amit biztosan nem szeretnének. A beszerzés tehát azért volt sikeres, mert az illető a családtagjait védte. Ezt azért nagyon nehéz bűnként értelmezni, viszont az egyház sokszor azt várta el, hogy az egész folyamatot, minden részével együtt, egy kalap alatt bűnként, hitehagyásként értelmezzék az érintettek, akiknek így nem maradt lehetőségük arra, hogy elmondják, milyen súlyos zsarolásnak engedve adták be a derekukat. Pedig mindegyik történet más, ezért nem lehet hatékony, ha egyetlen megoldási lehetőséget kínálunk rá. Az egyház nagyon hamar be akarta ültetni ezeket az embereket a gyóntatószékbe, ahelyett hogy nagyobb empátiával, nyitottsággal azt üzenete volna: tudom, hogy évtizedekig nagy terhet hordoztál, mondd, miben tudnék neked segíteni, hogy megszabadulj ettől. „Mit akarsz, mit tegyek veled?” – ez a jézusi mondat [Mk 10,51] az, amire nagyon nagy szükség lenne ilyen helyzetekben. Bibliaolvasóként ismerjük a vak Bartimeus történetét, de vajon foglalkoztunk-e már azzal, hogy Jézus egyáltalán miért teszi fel ezt a kérdést? Hiszen nyilvánvalóan tudja, hogy Bartimeus mit szeretne, mégis nyitottságot mutat felé. Ez az attitűd az, amire szerintem most is nagy szükség lenne ahhoz, hogy a bajba jutott, esetleg szégyenérzettel telt emberek megnyílhasanak. Van rá esély, hogy az érintett ebben a megértő, empatikus légkörben eljut oda, hogy azt mondja, szeretné letenni a terhét. Tudta, hogy helytelen, amit tesz, de ahhoz nem volt elég erős, hogy ellenálljon a nyomásnak, zsarolásnak vagy éppen a felkínált előnyöknek.

– **Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen megvédett habilitációs értekezésének a címe *A kollaboráció transzgenerációs hatásai* – A kommunista-szocialista hatalom és az egyház kollaborációjának sajátosságai és feldolgozásának nehézségei az érintett személyek közeli hozzátartozóival készült in-**

terjúk tükrében. Az érintettek családtagjaira milyen hatással volt ezeknek a súlyos titkoknak a felszínre kerülése?

– Az alaphelyzet az, hogy a beszerzett személyek kerültek ennek a kérdéskörnek a középpontjába, sokkal kevesebbet foglalkoztak a családtagokkal. Közülük sokan akkor szembesültek valamelyik közeli hozzátartozójuk ügynökműltjával, amikor az nyilvánosságra került. Voltak olyan interjúalanyaim, akik velem beszélgettek először arról, hogy kiderült egy közeli hozzátartozójukról, ügynök volt. Annyira próbálták temetni a témát, hogy még testvérek sem beszélgettek egymás között arról, hogy az édesapjuk együttműködött az ellenséges hatalom titkosszolgálataival.

– **Öröklődik a szégyenérzet?**

– Teljes mértékben. Ráadásul ez nemcsak az ügynökérintettség esetében igaz, hanem más tabusított témánál is előfordul nemcsak lelkész-, hanem általában keresztény családokban. Ilyen lehet a családon belüli erőszak, a szülő alkoholizmusa, alkoholbetegsége, a sikkasztás vagy akár a kiégés is. Mit kezd például egy papgyerek azzal, amikor azt látja az édesapján, hogy teljesen ki van égve, a fenébe kívánja a prédikálást? Erre lehet reakció, hogy elhallgatom, mert szégyellem azt, amit az apám is annyira szégyell, hogy még családon belül sem tud beszélni róla. Arról, hogy megfáradt, és csak arra vágyik, hogy két hónapig ne kelljen prédikálnia, ne találkozzon a gyülekezetével, ne kelljen mosolyognia, hogy rendezhesse viszonyát az Istennel vagy éppen megfáradásának okaival, és ezután állhasson vissza a szolgálatba. Az egyházi keresztény kultúránkból hiányzik az, hogy megfáradhatok, eleshetek, lehetek nyűgös. Ez személyes, majd innen kiindulva családi szégyenérzethez vezet, amit aztán besöpörnek a szőnyeg alá. Pedig az evangéliumban is találkozhatunk olyan helyzettel, amikor Jézus megfogja a tanítványokat, és elviszi őket kicsit pihenni. Nem az emberek között, hanem egymás között vannak: csendben, visszavonulva, és utána állnak vissza a szolgálatba. Bennem egy olyan egyházkép él, amelyben szabad a szolgálattevőknek megfáradniuk. Szabad távol éreznem magam az Istentől, mert ez az első lépés ahhoz, hogy egy adott, nehéz helyzetet felismerve keressem és meg is találjam az utat a hívásom és hitem megelevenedéséhez. Nem feltétlenül egyedül, hanem mások támogatásával.

■ BALCZÓ MÁTYÁS

Huszonöt éves az Evangélikus Missziói Központ

Negyedszázaddal ezelőtt kezdte meg szolgálatát Budapest-Cinkotán az Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió. Ebből az alkalmából bemutatjuk a kedves olvasónak szolgálatunkat.

A központban szervezzük az evangelizációkat, csendesnapokat, a missziói konzultációt, gyülekezetimunkatárs-képzőt, nyári konferenciát, az országos evangelizációt, a határon túli testvérek felé való szolgálatot. Hálásak vagyunk Isten vezetéséért, áldásáért, a több száz programért, az ötven önkéntesünkért.

zusért, Magyar Kékkereszt Egyesület, a Magyarországi Református Egyház Kallódó Ifjúságot Mentő Misszió Drogterápiás Otthona.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Missziói Bizottságában is több programot szervezünk: lelkesítő konferenciát, missziói napot, imakör-

A Szent István Rádió kilenc magyar városban, különböző frekvenciákon sugározza a műsorait, lefedve egész Északkelet-Magyarországot. Szlovákiában és Ukrajnában is fogható az adás. A további rádiók műsorszórási területei a budapesti, szarvasi és a kolozsvári agglomerációt fedik le: Sola Rádió, Civil Rádió, Rádió Szarvas és Agnus Rádió.

Negyedévente háromezer-kétszáz példányban adjuk ki a *Híd* evangélikus missziói magazint. Számos könyvet és CD-lemezt szerkesztettünk az elmúlt években. Több százezer példányban fogytak el a missziói szórólapok. Honlapunkon (misszio.lutheran.hu) folyamatosan megosztjuk híreinket és médiaanyagainkat. Letölthetők innen a műsorainkban elhangzó interjúk, jegyzetek, áhítatok és igehirdetések. Átveszik a felvételeinket rádiók, és gyülekezetek is használják munkájukban.

Különleges hang-, illetve írott anyagok találhatóak honlapunkon az *Igehirdetések*, *előadások* és a *Régi felvételek* menüpont alatt, ismert igehirdetőktől, mint például Bolla Árpád, Gáncs Aladár, Gyökössi Endre, dr. Muntag Andor, Ulrich Parzany, John Stott, Túrmezei Erzsébet, Ungár Aladár. Archiv CD-sorozatunk felvételei is megtalálhatók a honlapon, közöttük hallható Csepregi Béla, Ferenczy Zoltán, Győri János, Ordass Lajos, Sréter Ferenc, id. Zászkaliczky Pál. Honlapunkat ötven országból böngésszik a világ minden tájáról.

Az Evangélikus Missziói Központ Facebook-oldalán és a Rádió Szarvassal közösen készített napi útmutatói áhítatfelvételeknek a kisvideói is elérhetők. A központ YouTube-csatornáján is folyamatosan bővül korábbi és új saját anyagaink sora.

Kérjük minden testvérünket, olvasónkat, támogassák imádsággal szolgálatunkat, hogy minél több emberhez eljuthasson az evangélium újság, CD, rádióműsor vagy élő szó formájában.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A szerző az Evangélikus Missziói Központ – Evangélikus Rádiómisszió igazgatója.

FOTÓ SZEVERÉNYI JÁNOS ARCHÍVUMÁBÓL

Igazgatótanácsai értekezlet

Segítjük a munkaágakat – női, férfi-, cigány-, börtön-, zsidó-, alkoholbetegmentő, repülőterei, felvidéki, vak- és rádiómissziót – személyes kapcsolattartással, éves konzultációval, együttműködéssel, szolgálatokkal, kiadványainkkal.

Egyházi egyesületeinkkel lehetőségek szerint együttműködünk: Evangélikusok Közössége az Evangéliumért (EKE), Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE), Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME).

Kapcsolatban vagyunk felekezeti szervezettel: Keresztény Orvosok Magyarországi Társasága, GLS Nemzetközi Vezetői Konferencia, Lepramisszió, Házasság Hívó, Szentírás Szövetség, Válságterhességi Tanácsadó Központ, Apológia Alapítvány, Ez az a nap!, Zsidók Jé-

levelet. A Magyar Evangéliumi Szövetség – Aliansz szolgálata is erősíti gyülekezteinket a következő területeken: BalatonNET, évkezdő imahét, pásztorokörök. A Budapesten tizenöt éve működő pásztorokörben havonta imádkozunk hazánkért, egyházainkért tizenöt-husz felekezet lelkesítésének részvételével. Hangsúlyossá vált az elmúlt időkben az üldözött keresztyének segítése.

Hat rádiós partnerünknek harminc- és hatvanperces műsorokat készítünk hetente, *Lélekhangoló* címmel. Ezeket a rádiók honlapján online is hallgatják az érdeklődők. A Kossuth rádióban sugárzott *Erős vár a mi Istenünk!* – Az evangélikus egyház félórása című műsor a *Missziói percek* rovatban – ötperces változatban – közli a rádiómissziós interjúinkat.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Közösségépítés egyetemen, fesztiválon, táborban

Gombkötő Beáta a fiatal felnőttek között végzett sokszínű szolgálatról

Örök tartalom a fiatalság hangján, avagy reagálni a spirituális éhségre – így foglalhatnánk össze Gombkötő Beáta credóját. Az egyetemista korosztály megszólításának lehetőségeiről, a misszió fiatalos formáiról, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen zajló lelkeszi munkáról és a lelkigondozói szolgálatról is kérdeztük a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet egyetemi lelkészét.

– Budapesten egyetemi lelkésznek lenni több szempontból is kihívás. Egyrészt számos gyülekezetünk van, ahol az egyetemisták otthonra találhatnak, másrészt az egyetemi közösség elérése és összefogása fontos és indokolt, de roppant nehéz szolgálati terület. Mire épül az egyetemi lelkészség?

– Két fontos területet tudok megnevezni. Az egyik a közösségépítés, vagyis olyan egyetemista korosztályú csoport életre hívása, amelynek rendszeres közös

alkalmak vannak, tagjaik az istentiszteleteken kívül is találkoznak. A klasszikus és a speciális gyülekezet nemcsak abban különbözik, hogy utóbbi egy bizonyos korosztályt, társadalmi csoportot vagy érdeklődési körhöz kapcsolódó embereket szólít meg, hanem abban is, hogy a nulláról kell építkezni. Vagyis kezdetben nincsen kántor, gyülekezeti munkatárs, mindent a lelkésznek kell kiépítenie. Ehhez komoly marketingmunkára és misszióra van szükség. Ez tulajdonképpen

a második terület, vagyis amikor kimegyünk, és megkeressük az egyetemistákat ott, ahol vannak. Jelen vagyunk fesztiválokon, kocsmákban, egyetemeken, kollégiumokban, táborokban.

– 2015 óta egyetemi lelkész, tavaly óta teljes állásban látja el ezt a szolgálatot. Miként lehet az egyetemistákat megszólítani?

– Az ismeretlenség nagy akadály. Vagyis nem elég plakátokat kifüggeszteni, Facebook-eseményt létrehozni, hanem jelen kell lenni. Ezért csatlakoztam a KözösPont ökumenikus ifjúsági fesztiválmisszióhoz, a „hatok” tagja [a KözösPont háttércsapata, segíti a fesztiválokra induló sátorvezetők és csapataik munkáját – a szerk.] is lettem. ▶

Ott évente nyolcvan körüli önkéntessel szolgálunk együtt a különböző fesztiválokon. Ahol egyetemisták vannak, oda igyekszem elmenni. Évente négy labirintusmeditációt tartok Szántó Enikővel a Matthias Corvinus Collegiumban. A Szélrózsán évek óta munkaágvezető vagyok. De vendégeskedtem a Semmelweis Egyetem emberi jogi filmklubjában is. A pálferis közösséggel is [Pál Ferenc, közismert nevén Pálferi római katolikus pap, mentálhigiénés szakember előadásából kinőtt közösség – a szerk.] együttműködöm, ők szintén rengeteg fiatalot von-

zanak. A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetséggel [MEKDSZ] téli táborában is voltam már előadó.

– **A Szólj be a papnak! elnevezésű sorozat 2017 februárjában indult Debrecenből. A fővárosi rendezvényeknek ön is az egyik „arca”. Mit jelent önnek ez a kezdeményezés?**

– Már a második budapesti alkalmon ott voltam, és azóta is résztvevője vagyok ennek a kiváló kezdeményezésnek. Ez alapvetően nem gyülekezetépítés, hanem misszió. A rendezvényeken lehetőség van arra, hogy a jelenlévők az egye-

temi gyülekezetéről is halljanak. Számos egyetemistával itt találkoztam először, és ezáltal kerültünk dialógusba. A *Szólj be a papnak!* programról cikkek jelentek meg, televíziós interjúra is hívtak, komoly szervezőstábjába van, ami nagy előny, mert a logisztika lekerül a lelkész válláról. Ráadásul Pál Feri atyával közösen egy olyan párnak az ökumenikus esküvőjét tartottuk nemrég, amelynek a tagjai a *Szólj be a papnak!* alkalmon ismerkedtek meg; nemsokára pedig a gyermeküket kereszteltem.

– **2021 szeptembere óta lát el lelkészi szolgálatokat a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen [NKE]. Hogyan alakult ki az együttműködés?**

– Christján László oktatási rektorhelyettes keresett meg az NKE részéről, hogy a világvárványt követően lelkigondozói segítséget szeretnének nyújtani a hallgatóiknak. Példaértékű az a segítőkészség, amit az NKE részéről az egyetemi lelkészség megkap. Termet biztosítanak nekünk, segítséget adnak a rendezvényeinkhez, cikkeket írnak, fotóznak az eseményeinken. Az NKE azt képviseli, amit a nyugat-európai egyetemek, vagyis fontosnak tartják az intézményükön belüli lelkészi jelenlétet szolgáltatásként biztosítani. Munkánkat két egyetemi docens, Tihanyi Miklós rendőr alezredes és Budaházi Árpád rendőr őrnagy segíti; az ő aktivitásuk és támogatásuk a nagyobb rendezvényeknél napi szintű, hihetle-

FOTÓ: DR. TIHANYI MIKLÓS

nül gyors, és mindenre kiterjed. Ebben az intézményben ezért soha nem érzem magam elveszettnek vagy egyedül, mindig van kihez fordulni.

– **Mi az ön feladata az NKE-n?**

– Az egyházi évhez igazodó istentiszteleti szolgálatokon túl Pallagi Andrea rendőr főhadnaggyal, református lelkipástorral közösen tartunk bibliaórákat, havi egyszer pedig filmklubot. Az egyetemen belüli szolgálatom az egész egyetemi polgárságra kiterjed, így külön öröm, hogy istentiszteleteinken egyetemi oktatók is rendszeresen részt vesznek. A hallgatói önkormányzat segítségével indítottuk el az NKE-n a *Szólj be a papnak!* sorozatot. Az első alkalmon Alácsi Ervin János alezredes, a Katolikus Tábori Püspökség általános helynöke is jelen volt, így valóban ökumenikus körben kérdezhetek minket a nem kis számban jelen lévő érdeklődők. Alkalmaink az NKE campusán valósulnak meg, ennek ellenére nyitottak, így a hallgatók és a szervezők meghívhatják az ismerőseiket is.

– **Különböző felmérések szerint míg az egyházhoz kötődés csekély, a spirituális igény magas az egyetemista korosztályban. Miként tud egyházunk ezeket az adatokra reagálni?**

– A spirituális igényt mi is tapasztaljuk, és azt is, hogy létezik távolságtartás az egyházak felé, de erős felekezeti identitással rendelkező hallgatókat is ismerek. Egyetemi lelkészként az istentapasztalatra, a személyes beszélgetésekre, a kevésbé kognitív, sokkal inkább spirituális alkalmakra próbálom a fókuszot helyezni. Ezért tartunk Tamás-miséket, labirintusmeditációt vagy meditatív imaközösséget.

– **Nem csak résztvevője, egyik alelnöke is az Európai Egyetemi Lelkészek Konferenciájának. Milyen tapasztalatokat szerzett ezeken az összejöveteleken?**

– Évente szervezünk európai találkozót, négyévente pedig világkonferenciát. A pezsgő tapasztalatcseréken más vallások képviselői is részt vesznek. Érdekes rádöbbenni, hogy míg idehaza az egyetemek elsősorban vallás- és politikamentesnek tartják magukat, így nehezen nyitnak ajtót az egyetemi lelkészeknek, addig Nyugat-Európa és Észak-Amerika egyetemlein elvárják, hogy jelen legyen szolgáltatóként az egyház a campusokon. Izgalmas azt is látni, hogy milyen nagy az együttműködés nemcsak a felekezetek, hanem a vallások között is a

nyugati egyetemi lelkészségeken. A zsidó, keresztény, muszlim, hindu és más lelki vezetők egymást segítve vannak jelen az intézményekben, ahol elsősorban lelkigondoznak, de igény szerint közösségeket is építenek.

– **A Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezet és az NKE mellett a Luther Otthon – Evangélikus Diákotthon és Szakkollégium, valamint a Protestáns Felsőoktatási Szakkollégium lelkésze is. A két kollégiumban több mint kétszázhusz egyetemistát ér el. Miként lehet kollégiumból gyülekezetet építeni?**

FOTÓK: ZELLEI BOGLÁRKA

– A protestáns szakkollégiumban már kiépített hálózat működik. Külön lelki stáb jött létre, a tagjai a legkülönbözőbb hitéleti alkalmakat szervezik. Maguk hoztak létre dicsőítő zenekart. Az adventi időszakban az ő kérésükre róratét tartottunk a hajnali órákban. Különleges volt megélni, hogy a közösség nemcsak az alkalmakon volt jelen, hanem utána is együtt maradtunk beszélgetni. A Luther Otthonban az áhítaton túl szabad kezűt kaptam a programokat illetően. Az első félévben az elsősökkel ültem le beszélgetni, hogy megismerjük egymást. Ez ötvenhét egyéni beszélgetést jelentett. Ezekből a találkozásokból már könnyebb gyülekezetet építeni. Mindkét kollégiumban fontos, hogy vannak csendeshétfvégék, de a labirintusmeditációt és az imaközösséget is szeretném velük kipróbálni. Ezen túl a lányoknak külön alkalmakat is tervezek szervezni a női spiritualitásról.

– **Mennyire élő a vidéki gyülekezeteink, oktatási intézményeink és az egyetemi lelkészség közötti együttműködés?**

– Sajnos elenyésző számban történt eddig olyan, hogy egy gyülekezet jelezte volna, hogy valamelyik egyetemista korosztályú tagja Budapestre jött tanulni. Tavaly négy gimnáziumba mentem el személyesen, hogy létrejöjjön a találkozás. A gimnazistákkal való kapcsolatfelvételben sokat segítettek a Szélrózsa-roadshow alkalmai, maga a gyulai Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozó és egyes iskolalelkészek is. Csermely Péter egyetemi lelkész kollégám pedig szeptembertől azon dolgozik, hogy felvegye a kapcsolatot minden evangélikus gimnáziummal.

– **Öröm, hogy konfirmációval ünneplik a konfirmáció és az elköteleződés évét. Meséljen a konfirmációs csoportról!**

– Nem példa nélküli, hogy az egyetemi lelkészségen konfirmációt tartunk, de „hétköznapiak” se nevezném ezt. Az első felnőttkonfirmációs csoportom négyfős volt; Dávid azóta az Evangélikus Hittudományi Egyetem lelkész szakos hallgatója, Csabának két gyermekét kereszteltem, míg Virág egy évig volt gyakornok Genfben, az Egyházak Világtanácsánál. Most a 2023-as konfirmáció évéhez csatlakozva újra konfirmációt szerveztem egyetemi polgárok – tanárok, egyetemisták és az ő rokonaik – számára. Tizenkét fiatal jár a felkészítőre. A csoport tagjai a Tamás-mise szervezésében is részt vesznek. Új dolgokat is kipróbálunk, vízkeresztkor egy labirintusmeditációt végigjárva emlékeztek a keresztességükre, és pünkösdhétfőn lesz a konfirmációs istentisztelet.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Új tavasz felé

Hosszabbodnak a nappalok. Ez még borús időben is biztató fejlemény. Éjjeliszekrényemre olyan naptárat tettem, amely pontosan informál az időpontokról, így mindennap tudok örülni az előrehaladásnak.

Lelkünknek és testünknek egyaránt szüksége van most a felüdülésre. Elménknak úgyszintén. A minap megpróbáltam összeszedni, milyen „új” – legalábbis a napi használatba újonnan bekerült – szavakkal lettünk gazdagabbak a közelmúltban. Néhány példa. Három éve ezekben a napokban találkozhattunk először a Coviddal, jött a koronavírus, a pandémia és az mRNS-vakcina, a védettségi igazolvány, aztán az adenovírus, a háborús infláció, a HIMARS-rakéta, majd az eszkaláció, a majomhimlő, az átmeneti készlethiányon, az ársapkán, a szankciós csomagokon át elérkezünk a máig és a tridémiáig – keserves időszakot jellemeznek mindezek.

KEPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

De jön a tavasz, februárban már igazán várjuk. Igaz, idén télen sem sok részünk volt idehaza hóban. Mostanság, ha leesik egy kis hó, a fél ország útra kel a Normafa, Dobogókő vagy a Mátra felé, így aztán le is kell zárni hamar a felvezető utakat, kitenni a „megtelt” táblát a feltorlódott tömeg miatt. A havas téllal együtt eltűnt valami az életünkben, ami pedig a része volt. Tudtuk, vártuk, vagy legalábbis készültünk rá, hogy télen le fog esni a hó, és ebben örömök és feladatok egyaránt várnak ránk. Adott egyfajta biztonságérzetet, hogy a nagy körforgásban tudtuk, hol tartunk, merre haladunk az évszakok útján, hogy a dermesztő hidegek, a jegek, havak után olvad majd, és „igazi” tél után jön el a tavasz.

Érdekes egyébként, hogy a Közel-Keleten – olvasom egy tel-avivi szerző cikkét – két évszak van: Izraelben a tél után a nyár jön. Erről Mózes első könyvében, az özönvíz után olvasunk, ahol Isten ígéretet tesz, hogy nem átkozza meg többé a földet az ember gonoszsága miatt: „Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg

a vetés és az aratás, a hideg és a meleg, a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.” (1Móz 8,22) További érdekesség, hogy a tavasz szót (héberül *aviv*) csak a középkorban kezdték el használni, „a tél és a nyár közötti évszak jelölésére”. Vagyis „a tavasz hónapja az a hónap, amikor a gabona tavaszi állapotban van”.

Fontos ez az időszak Izrael népének történetében, a kovásztalan kenyér ünnepének elrendelése is ehhez kapcsolódik: „Hét napig egyél kovásztalan kenyeret, ahogyan megparancsoltam neked, az ábíb hónap megszabott idején, mert ábíb hónapban jöttél ki Egyiptomból.” (2Móz 34,18)

Mennyi minden lehet tavaszi állapotunkból! Mint a gabonából – életből, ahogy eleink nevezték –, amely megérve, learatva, megőrölve, megsütve sok-sok munka és fáradtság után, tudással, odafigyeléssel kezelve asztalunkon fényes, ropogós héjú, friss, illatos, csodálatos ízű kenyérré lesz. Ehhez persze szükség van Isten

áldására, az időben érkező tavaszi esőre. Isten szeretetének, gondviselésének jele a (tavaszi) eső. Izraelben ugyanis az év tizenkét hónapjából hétben nem esik! Jelentősége ezért is óriási, Isten és a zsidó nép kapcsolatának része – olvasom egy másik cikkben, a *Zsido.com* honlapon –, „különös, természetfölötti vagy spirituális jelentőséggel is bír, és a világ Teremtője, Izrael Földje és a zsidó nép különleges, örök kapcsolatát jelképezi”.

Az Ószövetség erről több helyen tanúságot tesz, költői képen is előfordul az eső: „A király arcának ragyogása éltet, jóakarata olyan, mint a tavaszi esőt hozó felleg.” (Péld 16,15) Az engedetlen néppel kapcsolatban is előkerül ez a Mindenhatótól érkező ado-

mány: ők nem félik Istent, aki a maga idejében megadja az őszi és tavaszi esőt (Jer 5,24). Az Úr kegyelme azonban mindig hatalmasabb, mint népének bűne, hazaviszi Izrael fiait a fogságból, és újat kezd velük, „az Úr alkot viharfelhőket, ő ad záporosót és mezei növényeket mindenkinek” (Zak 10,1).

Új tavasz felé tartunk, amelyről egyelőre semmit nem tudunk. De azt látjuk, hogy hosszabbodnak a nappalok, délután tovább van világos. Isten szeretetébe belemerülve, védetten, biztonságban érezhetjük magunkat a bizonytalanság közepette: „Eljövetele biztos, mint a hajnalhasadás, eljön hozzánk [...], mint a tavaszi eső, mely megáztatja a földet.” (Hós 6,3) Ezek a cseppek lefrissítő, új perspektívát mutató, távlatot adó cseppei az Istennek; életre keltik megfáradt tagjainkat.

Hála érte, hogy napokon belül „a tavasz kinyitja szemét” – ahogyan egy katolikus fordításban olvassuk (Jób 3,9) –, s új kezdet szele fúj.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Oncsik János; Kelemen Anna Gyöngy, az országos iroda diakóniai osztályának vezetője; Fenja Lüders és Sandra Schuhmann a bajor diakónia képviselőiben, illetve Lázár Zsolt a Megbékélés Házában

A diakónia erős vára délen

Szenvedélybeteg-mentő szolgálat Szarvason

Az ország legnagyobb evangélikus fenntartású diakóniai intézménye, az Ótemplomi Evangélikus Szeretetszolgálat ez évtől a Magyarországi Evangélikus Egyház szociális módszertani intézménye: szakmai iránytű és referenciapont diakóniai intézményeink számára. A szarvasi központú, harminc éve működő szeretetszolgálat részlegeit bejárni sietősen is félnapos program, ahogy erről lehetőségünk volt megbizonyosodni február 2-án, a Szarvasra látogató bajor diakóniai delegációhoz csatlakozva.

A Körös-parti város mit sem veszített várásából a 2010-es Szélrózsa óta, miként lendületéből – mellyel ezt a hatalmas intézménykomplexumot igazgatja – Lázár Zsolt esperes, a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség lelkésze sem. Oncsik Jánossal, a szenvedélybeteg-ellátások szervezeti egység-vezetőjével ka-lauzolnak végig a városzerte jó hírben álló helyszíneken, bepillantást engedve futó projektebbe, közösségi terekbe, klubéletbe.

MEGELŐZÉSTŐL UTÓGONDOZÁSIG

A Középhalmi Evangélikus Missziói Alapítvánnyal és az ótemplomi egyházközséggel együttműködve az ótemplomi szeretetszolgálat számtalan rászorulónak nyújt nemcsak segítő kezet, hanem ha

szükséges, lakhatási és munkalehetőséget, napi meleg ételt, társaságot, magas színvonalú, személyre szabott terápiát, tanácsadást és változatos szabadidős programokat. Emellett foglalkozik iskolai (alkohol- és drog-) prevencióval, egészségfejlesztő tréningekkel, többféle célcsoportnak szóló ismeretterjesztő, érzékenyítő vagy épp felzárkóztató programok, táborok szervezésével.

Széles körű, sokszínű az intézményi struktúra, ahogy a klientúra is. Jelenleg ötféle szenvedélybeteg-ellátási formát működtet a szeretetszolgálat hat helyszínen. A közösségi ellátás keretében a szenvedélybetegeket saját lakókörnyezetükben keresik meg, és motiválják életmód-változtatásra, nyomon követve ennek folyamatát. A nappali intézményként működő Napraforgó – Második Esély

Klub tovább bővítette a szeretetszolgálatnak a szenvedélybetegek számára nyújtott szolgáltatásait.

A felvételt itt is állapotfelmérő beszélgetés, ismerkedés előzi meg. „Nem szeretek más nyakára menni” – fogalmaz az egyik állandó vendég, akinek a Napraforgó felülírta ebbéli szorongásait. Amint mondja, a klubban érezte először a valódi, önzetlen törődést, és az itteni könyvtárban kapott rá újra egyik régi szenvedélyére – az olvasásra.

Az elmagányosodás, a kapcsolati háló beszűkülése jellemző a szenvedélybetegséggel küzdőkre. Ahogy a Napraforgó klub egy másik tagja fogalmaz: „Jobban érzem magam itt, mint otthon egyedül.” A szeretetszolgálat dolgozói munkájuk során döbbenek rá, hogy a viszonylag kis létszámú, tizenötezer fős településen mekkora méreteket ölt a lakhatás problémája. „Ezeknek az embereknek egy nappali intézmény már kevés az életmódváltás előmozdításához. Hiába a terápia és a segítő beszélgetés, ha odahaza fájnak, ha éjszaka nincs hova hazamenni” – mutat rá Oncsik János, aki 2013 óta dolgozik a szeretetszolgálat kötelékében. ▶

FOTÓK: BENKŐ LÁSZLÓ

LÉLEKEL, (HELY)ISMERETTEL

A felismerést tettek követték: mostanra összesen kilencven fő tartós bentlakásos elhelyezését tudják megoldani Szarvason és Nagyszénáson. A szenvedélybetegek szarvasi támogatott lakhatási programja további tizenkét fő részére nyújtja a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges további szolgáltatások megszerzését, lebonyolítását. Az intézmény dolgozói két hónap alatt (!) hivatalos okmányokat és munkát biztosítanak a hozzájuk fordulóknak. Oncsik János „rendkívül fontos, rugalmas ellátási formaként” definiálja a támogatott lakhatási rendszerüket. „Célja, hogy képessé tegyük a beköltözőket az önálló, szermentes életre, a munkaerőpiaci reintegrációra” – magyarázza.

Kirándulásunk második helyszíne egy építési területre vezet. Markológép dolgozza meg a földet, hogy abból aztán – így is, úgy is – mag sarjadhasson. A felújított épület belső tereit néhány hónap múlva adják át. A Megbékélés Háza nevet viseli, és további négy fő számára nyújt lakhatást.

A szeretetszolgálat intézményi struktúrájának erőssége a különböző ellátási formák működési autonómiája, ugyanakkor – igény szerint – a közöttük lévő átjárhatóság. A munkaterületek (az alapszolgáltatás és szakellátás) összehangolását egy progresszív és az országban egyedülálló munkacsoport teszi lehető-

vé, melynek négy oszlopos tagja Oncsik János mellett két osztályvezető – a középhalmi misszió kuratóriumának elnöke, a legendás nyári táborok teológiai útavalójának kidolgozója, Molnár Pál és a szarvasi szenvedélybeteg-otthon vezetője, Litauszki János, valamint a nagyszénási részlegvezetők.

2022 januárjában került a Szabó Tiborné által vezetett nagyszénási idősek és szenvedélybetegek otthona, valamint a rehabilitációs intézmény az Ótemplomi Evangélikus Szeretetszolgálat fenn-

tartásába. A nagy múltra visszatekintő rehabilitációs központ működéséről, az egyházi háttér kínálta többlet lehetőségekről kérdeztük Polyákné Letavecz Ágnes részlegvezetőt.

MÉLYPONT UTÁN ÚJ TÁVLATOK

A Szarvastól huszonöt kilométerre található Nagyszénás nagyközségben egy modern kialakítású, harminchat fő befogadására alkalmas épület ad otthont az ellátottak körében csak „rehabnak” becézett intézménynek. Szembetűnő, hogy a zöld területen fekvő központ körül nincs kerítés. Talán ez is szimbolikus – ide mindenki szabad akarataból, önálló elhatározásból, saját, benső motivációval érkezik.

Ahogy Polyákné Letavecz Ágnes fogalmaz, ez egy „magas küszöbű intézmény”, vagyis a bent tartózkodásnak szigorú szabályai vannak: a lakók életét feszes napi- és házirend határozza meg, a terápia első szakaszában pedig „kijárási tilalom” van – ezt a gyógyulni vágyóknak el kell fogadniuk. Mindemellett már a felvétellel jelentkezőkkel szemben is magas követelményeket támasztanak: elengedhetetlen a megelőző detoxifikációs (kórházi) kezelés, a betegségbelátás, szükséges a motiváció a terápiára. Aki nem józanul, illetve aki szer hatása alatt érkezik, azt sem veszik fel – őket kórházba irányítják. Keskeny út vezet tehát a szabaduláshoz. Talán emiatt nincs várólista sem, országosan fogadnak klienseket, mégis mindig van szabad hely.

A bennlakók gyógyszer nélkül élnek és dolgoznak – magukon, környezetükön –, aktív részesei a gyógyulásuknak. Ehhez minden segítséget és háttérrel megkapnak. Az intézmény terápiás munkatársai életviteli készségeket tanítanak, ame-

tékonyan tudtak együttműködni. Vezetőként azért örül a fenntartóváltásnak, mert a merevebb állami rendszerhez képest a rugalmasabb egyházi együttműködésben nagyobb a módszertani szabadsága.

FOTÓK POLYÁKNÉ LETAVECZ ÁGNES ARCHIVUMÁBÓL

lyeknek később is hasznát vehetik az el látottak, megalapozva egy új, tartalmas, „tisza” életet. A helyi tanyán haszonállat- és konyhakertgondozásba kapcsolódhatnak be, a tankonyhában jó hangulatú közös sütések-főzések zajlanak, és ami a legfontosabb: az itt lakók önellátást, divatos kifejezéssel öngondoskodást tanulnak – testi-lelki-szellemi értelemben egyaránt.

A kilencfős kollektíva munkatársai – köztük több gyakorló evangélikus – összeszokott csapatot alkotnak, a közösségi terápia mellett mindenki a hozzá közel álló területeken bontakozhat ki: van, aki kézműves-foglalkozást tart (a kültéri kerámiaégető kemencét is használva), más irodalom- vagy zeneterápiás eszközöket épít a foglalkozásokba, emellett közös kültéri (sport és kulturális) programokat is szerveznek.

KAPASZKODÓ AZ ÜZENET

Polyákné Letavecz Ágnes az evangélikus szeretetszolgálattal közös pályázatokon dolgozva egy nyitott, dinamikus csapatot ismert meg, már az átvétel előtt is ha-

A spiritualitás a részlegvezető elmondása szerint eddig is jelen volt az intézmény életében, hisz aki itt elköteleződik a rehabilitációs folyamat mellett, annak hinnie kell – önmagában és a gyógyulásában mindenképp. A kisiklott életű, sokszor torzult önképpel érkező fiataloknak mégis nagyon konkrét kapaszkodót adhat Isten megbocsátó, mindannyiunkat elfogadó szeretetének és megváltó kegyelmének üzenete.

„Az intézménybe kerülők nagyobb százalékának nincs kapcsolata egyházzal, vallási felekezettel, hittel, Istennel. Egészen az alapoktól kezdve kell a lakókkal először a személyes kapcsolatot és bizalmat kialakítani” – avat be itteni szolgálatba Vargáné Győri Veronika, a Nagyszénás-Gádorosai Evangélikus Egyházközség lelkésze, aki egy évvel ezelőtt lett a rehabilitációs részleg intézményi lelkésze. Hosszú évek tapasztalatán nyugvó munkába kapcsolódott be külsőként: „A „világi», szakmai program kiegészítéseként, támogatásaként vagyok jelen, segítve az ellátottakat a küzdelmeikben, kétségeikben, talpra állásukban.”

Hogy miként lehet rávezetni az egyházzal csak hírből halló fiatalokat egyáltalán az istenkérdéssel való foglalkozásra, arra a lelkésznek vannak módszerei: „Érdemes elgondolkodni azon, hogy viselkedésük életük mely pontján tapasztalták meg egy embereken túli hatalom, mennyei lény, a Teremtő, az Isten – vagy nevezzék ők bárhogyan – jelenlétét és segítségét.”

A részlegvezető hangsúlyozza: a segítség tudat kialakulásához, ahhoz, hogy egy függő segítséget tudjon kérni, sokszor kell egy mélypont. Itt elkerülhetetlen a szenvedélybeteg önmagával való – szükségszerűen fájdalmas – szembe-sülése, ugyanakkor esély nyílik az (új) élet melletti döntésre. És ha teljes megfordulást, „új embert”, élethosszig tartó tanulást, tudatos életvezetés igényel is az absztinencia megtartása, bátran bele kell vágni – ilyen segítséggel, közösségben könnyebb.

ÉNEK AZ ANGYALI REGGELEN

A legfontosabb igei üzenet a gyógyulás útjára lépők számára Vargáné Győri Veronika megfogalmazása szerint az, hogy még életük legnagyobb mélységeiben sincsenek egyedül, van Valaki, akinek a számára az elkövetett tettek után is fontosak. „Istent bátran lehet keresni, kérdezni, segítségül hívni, és meg lehet ismerni, például az igén keresztül” – vallja a lelkész.

A gyógyult páciensek közül sokaknak egy életre szóló kötődést jelent a rehab: van, aki tizennyolc éve minden karácsonykor eljön. A saját ünnepek – például az „öregfiúk napja” mellett az intézmény lakói bekapcsolódnak az ótemplomi gyülekezet életébe is. A beszámolók szerint felejthetetlen volt Leonard Cohen népszerű *Hallelujah* című dalának a rehabos csapat általi feldolgozása az egyik „angyali reggelen”; ezeket hagyományosan vízkeresztől húsvétig tartják. Lázár Zsolt videón mutatja a felvételt – nem titkolja, mindannyian megkönnyezték az előadást, hisz tudják, mennyi munka van amögött, hogy a fiúk kiállnak, és azt éneklék, „hallelujah!”, vagyis: „Dicsérjétek az Urat!” Hírt adnak egy sokaknak új reményt, új esélyt adó szeretetszolgálat eredményes működéséről, de arról is, aki a szolgálattevők és gyógyulni vágyók között minden nehézségben és örömben jelen van.

■ KINYIK ANITA

A Művészet, a Tudomány és az Asszony

Tichy Gyula alkotásairól

A festő poéta – Tichy Gyula, a magyar szimbolizmus mestere címmel látható időszaki kiállítás március 5-ig a Magyar Nemzeti Galériában. A tárlaton néhány festmény kíséretében mintegy nyolcvan grafika került a kis tér falaira, számos olyan, amelyet még soha nem tártak a nagyközönség elé.

Miért fontos számunkra Tichy Gyula (Rimaszombat, 1878 – Rozsnyó, 1920) személye és művészete? Amellett, hogy rövid ideig a fasori, később a rozsnyói evangélikus gimnázium rajztanára volt, örökösein keresztül számos műve került az Evangélikus Országos Múzeum gyűjteményébe.

Munkásságával csak néhány, inkább rövidebb, mint hosszabb cikk foglalkozik – elsősorban kortársak írásai, majd az 1970-es évektől lassan, kicsit talán bizonytalanul kezdett a művészettörténész-szakma és a közönség felfigyelni rá. A legalaposabb értekezést Tichyról néhai Foltin Brúnó lelkész, művészettörténész írta.

KÖRZÓVEL RAJZOLT ÉLET

Ki volt Tichy Gyula? Míg művészetét valamiféle titokzatosság lengi be, élete – önmaga szerint is – egyszerű, átlátható. Gépészmérnöknek készült, és bár csak néhány hónapig járt a József Műegyetemre, tanultsága és érdeklődése tetten érhető művészetében, amely nemcsak a festészet és a grafika, hanem az irodalom területén is különöset hozott létre.

Székely Bertalan osztályában tanult a Mintarajziskolában – itt képezték a gimnáziumi rajztanárokat. A grafikai technikákat pedig Olgyai Viktortól és Morelli Gusztávtól sajátította el. Rövid látogatást tett Nagybányán, hogy Hollósy Simonnál „tanulmányozni, analizálni” kezdjen. Betegségei miatt költözött haza 1905-ben Budapestről Rozsnyóra, ahol testi-lelki nyugalmat talált. Körzöhöz hasonlítja magát, „amelynek acélsúcsa Rozsnyóba van szúrva, a ceruzás vége pedig Pesten írja a magyar kultúrtörténet számára betűit, ha ugyan a feledékenység gummija ki nem törli őket”.

És valóban: a kor szokásaival ellentétben alig utazott, a pesti kiállításokon kívül hazai és európai folyóiratokból, albumokból tájékozódott. És nem csak a képzőművészet alakulásáról! Mindent magába akart szívni: a természettudomány, főleg a fizika, az asztrofizika, a fénytán és a csillagászat felfedezései, a technika vívmányai legalább annyira lenyűgözték, mint a romantikus irodalom (Jókai hatását egyenesen a narkotikumokéhoz hasonlítja) vagy Dante, Madách, Byron, Poe, sőt – nem meglepő – Wells és Verne.

FOTÓ: ÁMENT GELLÉRT / MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Amikor már diplomásként hosszabb időre utazott Velencébe (1903), festészeti ismereteinek elmélyítése is célja volt. A kor szokásaihoz híven másolatokat készített. (Az evangélikus múzeum raktárában Tintoretto *Bűnbeesése*, Palma Vecchio *Szent Családja* és egy eddig megfejtetlen eredetű *Szent Jeromos* mutatja, hogy a testek rövidülését és a koloritot a legnagyobb reneszánsz mesterektől leste el.)

FÁJDALMAS SZÉPSÉG

Önálló hangja a preraffaeliták melankóliáját, a magyar irodalmi hagyományt és a szecesszió modorát ötvözi, de művei nem állnak messze Gulácsy, Munch, Valloton képeitől vagy Klimt korai műveitől sem. A felvidéki tájak naturalisztikus bemutatása mellett az utcai csoportok és balladisztikus, meseszerű jelenetek többségét hasonló, nyitott kompozícióban, foltszerű, többnyire árnyék nélküli, dekoratív festésmóddal fogalmazza meg. Festészetére jellemző Böcklin alapvetése: „Egy képnek el kell mesélnie valamit, el kell gondolkodtatnia a nézőt, akár egy költeménynek, s úgy kell hatnia rá, mint egy zenedarabnak.”

Bár tagja volt a Kévének (Magyar Képzőművészek és Iparművészek Egyesülete), amelynek kiállításain is szerepeltek festményei, körülményei és gyakran ágyhoz kötő betegsége miatt teljesen a grafika felé fordult.

És ez volt az, amiben igazán ki tudott teljesedni. Öccse, Kálmán Dürer-képeslapokkal érkezett haza Münchenből. Tichy hatalmas érdeklődéssel és szenvedéllyel vetette bele magát a munkába. A fánál puhább linóleum metszésével kezdte, és hamar publikált is műveit *A Ház* című folyóiratban. Az olykor mitológiai vagy bibliai utalásokkal, ellentétpárokban való gondolkodás és fogalmazás a kompozíciók címében is visszaköszön csakúgy, mint a szecesszió más mestereinél. A témák – a halál, a titokzatos, a misztikum, a melankólia, az erotika – a materialista társadalomból való menekülésként is értelmezhetők.

Grafikáin visszatérő szereplő a Nő, akit gyakran szélsőséges vagy ambivalens szerepekben láthatunk, máskor azonban pusztán az alkotó esztétikai érdeklődésének (ruhák és kelmék esése, divat vagy a pusztaság test látványa) tekinthetjük megjelenését. A szecesszióban a nőalak gyakran a végzetes szépség megtestesítője, esetleg maga az idealizált szépség, máskor kétféle: tiszta, ártatlan, titokzatos, de perverz, romlott, morbid, csábító, sátáni, kárhozatra ítélt. Tichy titokzatos nőalakjai inkább valami felsőbbrendű entitás hordozói (az ihlet, a művészet, az alkotás, a tudomány géniuszai) vagy kettős egyéniségek: fájdalommal, szomorú érzékeség – természetfölötti tulajdonsággal felruházva. Ő maga ezt a jelenséget „luxure hypothétique”-ként, kétes érzékeségként aposztrofálja.

Gyakran nem fekete, hanem színes festéket használ a nyomtatott elkészítéséhez, így sötétkék, méregzöld, bordó lapok is láthatók a falakon. Tichy művein sokszor nem sötét formák bontakoznak ki világos alapon, hanem épp fordítva.

Egy tusos üveg meséi címmel – amolyan portfólióként – mapája jelent meg 1908-ban. A tusrajzokat cinkográfiaiba áttéve nyomtatták.

KORÁT MEGHALADVA

A kiállítás talán legérdekesebb és legkülönösebb darabjai az 1910 körül és után készült ceruza- és tusrajzok. Ezek a képeslap méretű lapokon fantasztikus világok tárulnak a néző elé, aki azon döbben meg jobban, hogy olyan érzése van, mintha Verne regényeibe sétálna be, vagy azon, hogy Tichy korát évekkel meghaladva nemcsak szürrealista, hanem kubista, konstruktivista, metafizikus szemlélettel találkozunk a részletekben.

A rajzokban van valami nyugtalanító. Kietlen tájakon és mérnökrajzokon szép és torz alakok, fényforrások és különös gépek népesítik be a kompozíciókat, szenvedélyek vagy szoborszerű kívülállás jellemzik a szereplőket. Fantasztikum és művészet szoros összefonódása ez, ahogy – befejezetlenül maradt – tudományos-fantasztikus regénye, *A Mars rabjai* is. Nyoma sincs a századforduló esztétizáló szimbolizmusának: „Vad, komor hangulatú, amilyen az élet, mely ellensége a szépnek, a keccesnek, a könnyűnek, a jónak: gonosz, pupos, fukar, zsarnok” – írja.

A háború kirobbanása végképp elkserítette Tichyt. Utolsó rajzain a félelem, a fenyegetettség fogalmazódik meg. Utópikus gondolkodása, humora és valami képzeletbeli világba (világigazságba) vetett hite *Jóslat* című ciklusában (1916) mutatkozik meg, amelyet szelidebb, anekdotikus hangvétel jellemez. A lapokon a magyar nemzet hősei csalafinta módokon vesznek revansot a haza ellenségein: Bolyai fémhabbal teszi használhatatlanná a hajókat, Hell [Miksa] páter tönkreteszti az orosz vasútvonalak sínjeit. Rajtuk kívül még Jókai, Madách, Benyovszky, Széchenyi, Kőrösi Csoma és perze Petőfi harcolnak Tichy fiktív-romantikus seregében.

Tichy művészetének lényegét foglalja össze végül Mezei Ottó (1986) értékelése: „Vizuális intelligenciája, képteremtő fantáziája talán fejlettebb, dúsabb volt legtöbb hazai kortársánál, az európai embert és művészetet e században ért megrázkódtatásokra – ma látjuk csak – páratlan érzékenységgel, a lélek mélyéről feltörő képekben rezonált. [...] az élmény és a tudás kettős ajándéka révén segítette hozzá, hogy munkáiban a parttalan térben és időben bolyongva bepillantott – egyik utolsó rajzára célozva – »a végtelenség kapuján.«”

■ ZÁSZKALICZKY ZSUSZANNA

Királyasszony néném II. (1908)

Melancholia (1915)

Egy Istentől kapott élet krónikája

Határtalan visszatekintés Gémes István tollából

Gémes István, az egyik legidősebb lelkészünk, az Evangélikus Hittudományi Egyetem díszdoktora az elmúlt őszen ünnepelte kilencvenötödik születésnapját. Ebből az alkalomból ő lepte meg a hozzá közel állókat ajándékkal: a saját kiadásában megjelent életrajzi könyvével, amely már címével (*Határtalanul*) a szerző mélyen biblikus hitvallását tükrözi.

A bevezetésben (*Határtalan élet*) „előtprängést” olvashatunk a határ szó jelentéséről. Ebben a szerző rámutat arra, hogy míg az *Ószövetségben* a határ elsősorban mint elválasztás jelenik meg, addig az *Újszövetségben* Jézus, Pál és a többi apostol már ezeknek a határoknak az átjárhatóságát hirdetik. A teológiai alapvetés személyes vallomással zárul: „Határ, határok. Nem gondoltam, hogy életemben milyen nagy szerepet és milyen kevés jelentőséget kapnak. Pedig igen hamar át kellett lépnem a legelőn...”

SZÉTHULLÓ KÉVE

Már családfájának felvázolásában megjelennek a „határátlépések”, hiszen magyar, szlovák, görög, német vér keveredik a Szarvason született Gémes (Gresnyik) Istvánban. Megkapó őszinteséggel írja le gyermek- és ifjúkorának útkereséseit Csabacsúdtól a sarvasi gimnáziumon, a budapesti bölcsészkaron keresztül egészen a soproni teológiai fakultásig. Nem titkolja, hogy különösebb elhívás nélkül, csupán egyik iskolatársának unszolására jelentkezett Sopronba. Így nem csoda, hogy félidőben már „szökni készül”, de ekkor megragadja őt Isten szeretete. Lehullanak a pikkelyek a szeméről: „Nem rólam van szó a teológiában, hanem Istenről. S rólam, legfeljebb, mint az ő tulajdonáról szabad csak beszélni...”

Segédlelkészi „inasveit” Békéscsabán, a Deák téren és Pécsen tölti, megélve az ötvenes évek embert, hitet, becsületet próbáló kemény kísértéseit.

FOTÓ: GAZDAG ZSUZSANNA

1956. november 4-e után „betelik a pohár”: nem veszi át a postástól a kongruát (fizetékkiegészítést). Ráírja az utalványra: „Ettől az államtól én nem fogadok el fizetést.” Az események felgyorsulnak: november 24-én kalandfilmbe illő körülmények között, vonatról leugorva, fegyverroportól kiséretében jut át az osztrák határon.

Innentől kezdve sorban dőlnek le a határok. Bécsből már a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) megbízottjaként, közel ezer magyar menekült lelkészi kíséretként érkezik Dániába. „Tábori lelkészként” szolgál ötvenöt menekülttáborban, ahol igyekszik tartani a lelket honfitársaihoz. Megrázó képpel ír arról, hogy „széthulló kéveként” miként szóródtak szét a nagyvilágba a menekülő magyarok.

DÉL KERESZTJÉNEK OLTALMÁBAN

Előtte is újabb és újabb határok nyílnak meg. Az LVSZ a Brazíliában élő magyar evangélikusok pásztorolásával bízta meg. A felkészítés jegyében már „brazil küldöttként” vesz részt a világszövetség

minneapolis-i nagygyűlésén, ahol egyházunk delegációját még Ordass Lajos püspök vezette. Az ő ajánlólevele sokat segített Gémes István São Pauló-i szolgálatának kezdetén. 1957. október 3-án a négy és fél milliós nagyváros német evangélikus templomában tarthatja meg első magyar nyelvű istentiszteletét hatvanhárom fős gyülekezet előtt.

Tízéves kreatív gyülekezetplántáló és -építő szolgálatának általa megfogalmazott stratégiája ma is aktuális és korszerű: „Nem várok evangélikusaim jelentkezésére, hanem én járok utánuk...” Isten ajándéka, hogy ottani első kántorában, Réz Katalinban hűséges feleségre és munkatársra talált, aki ennek a könyvnek is a szerkesztője fiukkal, Pállal együtt.

NÉMET FÖLDÖN IS A MAGYAROK PÁSZTORA

1968-ban már háromgyermekes családként térnek vissza Európába. Gémes lelkész négy évig két kis falusi gyülekezetet gondoz Alsó-Szászországban. 1972-ben kap meghívást Stuttgartba, hogy német szolgálata mellett a környéken élő népes magyar protestáns közösségek pásztorá legyen. 1989 végén nyugdíjba vonul a német szolgálatból, de a magyarok közötti munkát fáradhatatlanul végzi továbbra is. Istentiszteletek, bibliórák, konferenciák, lapszerkesztés (*Útitárs*, *Koinonia*), a rádiómissziós munka mellett számos cikk és könyv szerzője. Ezek bibliográfiáját gazdag fotóanyaggal együtt megtaláljuk a könyv függelékében.

A Végző is gyönyörű hitvallás: „Visszatekintésem nem hősköltmény, de panaszfal sem. Csupán beszámoló akar lenni arról, hogy mivel töltöttem Istentől kapott életemet. A hogyan értékelése magasabb helyen történik. Enyém pedig a kendőzetlen Elé-állás: Uram, Te megvizsgálj és ismersz engem. Magasztallak téged.” (Zsolt 139)

■ GÁNC S PÉTER

Esetlenségeinken nevetve

Valaki hall engem. Francia romantikus vígjáték, 2021, Pascal Elbé filmje.

Az ötvenes éveiben járó párizsi történelmetanárnak, Antoine-nak rá kell döbennie, hogy nagyothall, de a felismerés és a fájó igazság elfogadásáig olykor igencsak humoros vagy éppen kínos jelenetek hosszú sora vezet. A süketülés okán egyre hangosabban szóló zenének éppúgy, mint az ébresztőóra elviselhetetlen jelzésének a szenvedő alanya a szomszéd. Claire nemrég özvegyült meg; ideiglenesen a hűgánál él a gyerekeivel, Violette-tel, aki édesapjának a halála óta nem beszél. A gyászoló nő folyamatosan küzd Antoine-nal, ám egy érdekesen alakult este után – a kezdeti heves ellenszenv ellenére – egyre közelebb kerülnek egymáshoz.

A *Valaki hall engem*, mondhatjuk, „klasszikus francia romantikus vígjáték”, amelyben van balek, de jólelkű barát,

JELENETFOTÓ A VALAKI HALL ENGEM CÍMŰ FILMBŐL.

hektikus viselkedésű, de valójában jószívű testvér, Alzheimer-kóros anyuka, bohó sógor és számtalan vicces, végtelenül emberi helyzet, megmutatva, hogy nem vagyunk hibátlanok, és bármennyire nehéz is, érdemes minél előbb elfogadni sebezhető mivoltunkat és ugyan-

úgy elfogadni a másik érzékenységét is. A főszerepet játszó Pascal Elbé egyben a film forgatókönyvírója és rendezője is, így garantálja a kilencvenpercnyi önfeledt szórakozást egy kedves és igazán szerethető mozival.

■ E. É.

Rekviemek a Zeneakadémián

Az ukrainai civil áldozatokra emlékező koncertet ad a háború kitörésének első évfordulóját megelőző este, február 23-án 19.30-kor a budapesti Zeneakadémián a Szent Efrém férfikar. A két részből álló hangversenyen többek között felhangzik a kar egyik tagjának, a kárpátaljai születésű Papp Viktornak erre az alkalomra írt kompozíciója, a *Rekviem* ukrán

és latin nyelven, valamint Liszt Ferenc ritkán hallható férfikari *Rekviemje*, amelyet két gyermekének és édesanyjának az elvesztése után írt a zeneszerző.

Papp Viktor, a Szent Efrém férfikar tagja számos feldolgozást készített már az együttesnek. Az Ungváron született fiatal zeneszerző *Ukrán Rekviemjének* szövege szó szerinti fordítás a keresz-

tény gyászmise eredeti latin szövegéből, azonban több helyen a latin szöveg is belekeveredik az ukrán verssorok közé. Érdekesen fonódnak össze a keleti és a nyugati liturgikus hagyományok a műben, amelyben a szerző és az előadók azokról a civilekről emlékeznek meg, akik sokszor a saját házukban, lakásukban, autójukban, az utcán sétálva, biciklizés vagy bármilyen hétköznapi tevékenység közben veszítették életüket értelmetlenül.

A koncert második felében felcsendülő *Rekviem* Liszt Ferenc egyik ritkán hallható egyházi kórusműve. A mű férfiszólókra és férfikarra íródott, orgona- és visszafogott hangszerkísérettel. A *Rekviem* az utolsó mű Liszt misekompozícióinak sorában. 1867–1868-ban írta, miután számos megrázkódtatás érte: 1859 végén meghalt Daniel fia tüdőbetegségben, fiatalabb lánya, Blandine 1862-ben hunyt el szülés után, 1866-ban pedig az édesanyját veszítette el.

■ E. É.

FOTÓ: ORBÁN DOMONKOS / ODPICTURES

A betiltott adventi ének

A 2023. év igéjéül választott mondat – „Te vagy a látás Istene” (1Móz 16,13) – az ószövetségi Hágár szájából hangzott el. Kiszolgáltatott, megszégyenített volta vajon mennyire egyedülálló a Bibliában? Vagy épp ellenkezőleg: még az Újszövetségben is akad párja? Népszerű teológia című rovatunk mostani cikke erre keresi a választ.

„Te vagy a látás Istene” – a kiszolgáltattott, eltaszított, elüldözött Hágár akkor mondta ki ezt a mondatot a pusztában, amikor magárahagyatóságában átélte, hogy van valaki, aki nem felejtette el, aki észreveszi és számontartja őt. Az Újszövetségben is találkozunk olyan nőakkal, aki átéli ezt az erőt adó, felszabadító élményt – ő Jézus anyja, Mária.

Mária helyzete is bizonytalan és kétséges, hiszen hajadon léte re szegényszemre gyermeket vár. Még jegyesének is isteni beavatkozásra van szüksége, hogy elhiggye neki, a gyermek nem más férfitől származik.

Ez az egyszerű, jelentéktelennek tűnő fiatal nő megtapasztalja, amit Luther így fogalmaz meg: „Minél mélyebben van valaki, azt ő [Isten] annál inkább látja.” Ez a tapasztalat indítja arra Máriát, hogy a hangjára találjon, megszólaljon a *Magnificatban*, egy olyan énekben, amely erőteljes bizonságtétel arról, hogyan nyúl bele Isten a személyes életetekbe éppúgy, mint az emberi történelemben: nem a középpontban, hanem a periférián. Ismét Luther szavaival: „Amikor [Mária] magán tapasztalja meg, hogy milyen nagy dolgokat cselekedett vele Isten – bár ő semmibe vett, jelentéktelen, szegény és lenézett volt –, akkor a Szentlélek tanítja arra a mély ismeretre és bölcsességre, hogy Isten olyan Úr, aki felmagasztalja a kicsinyt és megalázza a nagyot; röviden: összetöri, ami van, és rendbe teszi, ami összetört.”

A BESZÉLŐ ASSZONY

Talán mai szemmel nem is vesszük észre, mennyire szokatlan, hogy a lukácsi születéstörténetben a férfiak hallgatnak, és az asszonyok beszélnek: Zakariás megnémul, József „láthatatlan”, Erzsébet és Mária azonban a történet szempontjából kulcsfontosságú mondatokat mond ki. Az ókorban mind a görög-római, mind a zsidó környezetben

a nő legfőbb ékessége és erénye az észrevétlenség és a hallgatás volt. Olyan társadalom volt ez, amely nem sokat adott a nők mondanivalójára. A Lukács szerinti evangélium végén azt olvassuk, hogy a tanítványok az asszonyoknak a feltámadásról szóló beszámolóját „üres fecsegésnek” vélték (Lk 24,9–11). Mária szavai a *Magnificatban* ráadásul nemcsak a saját személyes helyzetére reflektálnak, hanem radikális megfogalmazásai Isten a társadalmi igazságtalanságokat helyretevő, a megalázottakat felemelő, méltósággal felruházó cselekvésének.

Szemben a betlehemesek szelíd, szótlán, alázatos Máriájával, ez a Mária bátor és harcos. Dietrich Bonhoeffer így beszél erről egy 1933-as adventi prédikációjában: „Mária éneke a legkorábbi adventi ének. Ugyanakkor ez a legszenvédélyesebb, legmerészebb, azt is mondhatnánk, a legforradalmibb adventi ének, amit valaha énekeltek. Ez nem a szelíd, gyengéd, álmodozó Mária, akit néha a festményeken látunk. Ebben az énekben nincs nyoma az édes, nosztalgikus vagy esetleg játékos hangvételnek, ami néhány karácsonyi énekünk sajátja. Ehelyett ez egy kemény, erős, kíméletlen ének Isten erejéről és az emberiség erőtlenségéről.”

Mária ugyanis nem áll meg az afelett érzett hálánál, hogy milyen „nagy dolgo-

kat tett velem a Hatalmas” (Lk 1,49), hanem a vele történeteket összeköti Isten múltbéli és még bekövetkező hatalmas tetteivel. Háromféle módon mutatja meg Isten az emberi világra vonatkozó terveit és akaratát. Társadalmilag: „szétszórta a szívük szándékában felfuvalkodottakat” (51); politikailag: „hatalmasokat döntött le trónjukról, és megalázottakat emelt fel” (52) és gazdaságilag: „éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel” (53).

Isten cselekedeteinek a számbavétele múlt időben áll a szövegben. Múlt időben, hiszen Izrael már a múltban megtapasztalta Istennek ezt a mentő szeretetét – „felkarolta szolgáját, Izráelt” (55), legelső sorban is az egyiptomi szolgaságból való megszabadulásban.

MEGALÁZVA VAGY FELEMELVE?

Mit jelent az a „megalázottság”, amelyet Mária magára vonatkoztat? Luther figyelmeztet arra, hogy itt nem szabad az eredeti kifejezést „alázatosságnak” fordítani, mintha „Szűz Mária saját alázatos voltával dicsekedne”. Szerinte a „humilitas tehát – amiről Mária beszél – nem más, mint lenézett, jelentéktelen, nyomorult sors vagy állapot”. Nem valamiféle belső tulajdonságról van itt tehát szó, az alázatról a göggel és elbizakodottsággal szemben. Lukács még egyszer használja ezt a kifejezést: az *Apostolok cselekedetei* 8,32–33-ban, ahol az etióp kincstárnok Ézsaiás szenvedő szolgájáról olvas; ahol a megalázottság arra az állapotra utal, amely a szolga igazságtalan szenvedése, majd

MÁRIA ÉNEKE

Mária pedig ezt mondta: Magasztalja lelkem az Urat, és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben, mert rátekintett szolgálóleányának megalázott voltára: és íme, mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzedék, mert nagy dolgokat tett velem a Hatalmas, és szent az ő neve, irgalma megmarad nemzedékről nemzedékre az őt félőkön. Hatalmas dolgot cselekedett karjával, szétszórta a szívük szándékában felfuvalkodottakat. Hatalmasokat döntött le trónjukról, és megalázottakat emelt fel; éhezőket látott el javakkal, és bővelkedőket küldött el üres kézzel. Felkarolta szolgáját, Izráelt, hogy megemlékezék irgalmáról, amint kijelentette atyáinknak, Ábrahámnak és az ő utódjának mindörökké. (Lukács evangéliuma, 1. fejezet, 46–55.)

ISMERETLEN MESTER (1510): SZŰZ MÁRIA LÁTOGATÁSA SZENT ERZSÉBETNÉL

dicstelen halála miatt jött létre. Mária sem az alázatosság érzésére utal, hanem a megalázott társadalmi állapotra, amelyet ő maga is átél, és talán népe is, a Római Birodalom elnyomó és igazságtalan struktúráinak részéről.

Mária tehát arról az Istenről énekel, aki nemcsak az emberi lelket akarja megmenteni, hanem az egész embert, és nemcsak a túlvilágon, hanem már itt, a földi életben. Nemcsak reménnyel tölt el, hanem éhezőket lát el javakkal. Nemcsak vigasztalni akarja a megalázottakat, hanem felemelni, méltósággal és tiszteséggel felruházni, helyet adni nekik a közös asztalnál.

Azt jelenti-e ez, hogy Istennek csak az alul lévőkre van gondja, és elveti a gazdagokat és hatalmasokat? Nem inkább arról van-e szó, hogy azáltal, hogy üres kézzel küldi el őket, őket is meg akarja menteni, esélyt adva nekik arra, hogy megüresedve és megszegényedve végre átéljék az általuk eddig megnyomorítottak helyzetét és ezáltal közös emberségüket?

Amikor Isten bővelkedőket küld el üres kézzel, akkor nem pusztán az történik, hogy az addig fent lévők helyet cserélnek az addig alul lévőkkel, hanem az a helyzet szűnik meg, amelyben az egyiknek a szükségésnél jóval többje

van, míg a másik nélkülözni kényszerül. Isten azért dönt le hatalmasokat a trónjukról, mert nem tűri, hogy az igazságtalanság konzerválódjon, és a hatalmasok visszaéljenek hatalmukkal.

MÁRIA ÉNEKE TILTÓLISTÁN

A történelem folyamán gyakran előfordult, hogy a perifériára szorult emberek azonosultak Mária énekével, és reményt kaptak arra, hogy Isten valóban látja őket, és meg is szabadítja nyomorult helyzetükből. A 20. század folyamán három ízben is előfordult, hogy Mária énekét a hatóságok betiltották: nem volt szabad nyilvánosan megszólaltatni. A brit uralom alatt álló Indiában nem volt szabad a templomokban énekelni. A nyolcvanas évek Guatemalájában, ahol az elszegényedett tömegek felfedezték maguknak a *Magnificatot*, a kormány betiltotta a nyilvános felolvasását. Argentínában, ahol az eltűnt gyermekek anyái kiplakátolták Mária énekének szövegét a főváros központjában, a katonai junta ezt megtiltotta.

Nem mindig ilyen drasztikus formában fejezi ki a fennálló hatalom vagy akár az egyházi közvélemény a Mária énekével szembeni ellenérzéseit. Egy amerikai újságíró számol be arról a tapasztalatáról, hogy azok a népszerű egyházi dicsőítő énekek, amelyek a *Magnificatot* feldolgozzák, általában csak az első néhány sort tartalmazzák; a hatalmasok hatalomtól való megfosztásáról, a bővelkedők üres kézzel való elküldéséről szólókat már nem. De korábbra is visszamehetünk az időben: Luther is panaszkodik arról, hogy „naponként nagy hangon és ragyogó pompával énekeljük a *Magnificatot*, de annak igazi értelmét és helyes mondánivalóját egyre inkább agyonhallgatjuk”.

Mária arról énekel: „...*íme, mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzedék...*” Aki kívülről tekintett Mária állapotára, az nem boldognak, sokkal inkább szerencsétlennek, nyomorultnak, megalázottnak láthatta őt. Aki azonban átélte, hogy Isten valóban látja, és hogy Isten rátekintett – ahogyan Hágár és Mária is átélte ezt –, az az ember nem marad többé láthatatlan.

■ CSERHÁTI MÁRTA

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Teológia Tanszékének docense.

A teremtett világ csodáinak hírnöke

Egykori szerzőnkre, Schmidt Egonra emlékezünk

Kilencvenegy éves korában, január 31-én elhunyt Schmidt Egon Kossuth-díjas író, ornitológus, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) tiszteletbeli elnöke, lapunk egykori szerzője. A madártani egyesületben alapító tag, később a madárgyűrűző és vonuláskutató szakosztály elnöke és a budapesti helyi csoport elnöke, majd az MME alelnöke lett. 2012-ben választották tiszteletbeli elnökké.

Schmidt Egon 2010 októberétől hét éven keresztül volt az *Evangelikus Élet* gyermekrovatának állandó szerzője. Lapunknak adott egyik interjújában így fogalmazott: „Mindenképpen az a célom, hogy ha csak néhány mondatban is, de felhívjam az olvasók figyelmét, mennyire sokszínű teremtett világunk, és Isten milyen tökéletesen alkotta meg az állatvilágot is. A mi feladatunk, hogy szeressük, megismerjük és óvjuk.”

Dolgozott a Fővárosi Állat- és Növénykertben, a Madártani Intézetnek sok éven át volt munkatársa. „Az elvem mindig is az volt, hogy csúnya madár nincs, csupán különbségek vannak, és ez az énekhangjukra is vonatkozik. Mindig nagy örömmel töltött el, ha a hallgatók vagy az olvasók visszajelzéseiből azt láttam, nem volt hiábavaló az ismeretterjesztés. Nekem a hobbi volt a foglalkozásom, és örültem, hogy a természetjárás során szerzett tapasztalataimat megoszthatom másokkal is” – vallotta egy másik beszélgetésben.

Írásainak köszönhetően generációk ismerték, talán szerették meg a madarakat, tudtak meg egyre többet a természetéről. Nemcsak az *Evangelikus Élet*, hanem országszerte más lapok is közölték cikkeit, és rádióműsorokban is szólt mindarról, ami számára oly fontos volt. Írói munkásságának eredménye közel

száz könyv és több mint háromezer-ötszáz ismeretterjesztő írás; mindezért 2009-ben vehette át a Kossuth-díjat. *Angyalka segített* című mesekönyve a Luther Kiadónál jelent meg 2011-ben.

„A kimeríthetetlenül változatos, izgalmas, mindig új témákat adó Természet – így, nagy T-vel –, amely iránt érzett szeretetemnek, tiszteletemnek és csodálatomnak igyekeztem minden írásomban is hangot adni. Ha ez sikerült, akkor úgy érzem, az életem nem volt hiábavaló” – válaszolt a lapunk számára adott interjúban arra a kérdésre, hogy melyik tevékenysége volt a maga számára a legmeghatározóbb. S mi, olvasók, kisebbek és nagyobbak az írásából tényleg minden alkalommal tanulhatunk, Schmidt Egon vezetésével képzeletben akár túrázhatunk is egy nagyot. Hálásan köszönjük a közös munkát!

EvÉlet

Radvánszky felügyelősége alatt szinte mindvégig Kapi Béla (1879–1957), a Dunántúli Evangélikus Egyházkerület püspöke volt a rangidős püspök. Az egyetemes egyházi elnökség két tagja közti munkakapcsolat azonban talán nem volt mindig felhőtlen.

Kapi püspök az 1956-ban befejezett emlékiratában felidézte, hogy az 1934–1937-es zsinaton mozgalom indult az úgynevezett ikerelelnökség kialakításáért, mert az egyházvezetésben mindaddig a világi vezető (tudniillik az egyetemes felügyelő) hatásköri túlsúlya dominált. A valódi paritást célzó kezdeményezésnek azonban Kapi szerint épp elnöktársa volt a legfőbb akadályozója: „Radvánszky egyetemes felügyelő ebben a kérdésben szűk látókörű, történeti fantázia nélküli ember volt, aki azzal a frázissal szerelte le a mozgalmat, hogy ilyenféle változtatás esetén kénytelen lenne lemondani, mert nem tartja megengedhetőnek, hogy az ő idejében történjék meg az egyetemes felügyelői állás jogkörének megszüntítése. Így azután a mozgalom elcsendesedett, de sokak lelkében nagyon keserű hatást váltott ki.”

Radvánszky álláspontja győzött, a zsinat nem alkotott új törvényt az egyetemes egyházról. Az 1894–1897-es egyházi alkotmány vonatkozó része maradt hatályban: az evangélikus egyházat az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő kormányozza és képviseli.

Kapi püspök rendkívül élethűen örökítette meg a közös szolgálatukat kísérő feszültségeket (olvasható *Lámpás az oltár*

zámolyán címmel megjelent emlékirat-kötetében). 1944. áprilisi viszontagságos útjukat például, amikor bombatámadások árnyékában mentek Laszkáry Gyula egyházkerületi felügyelő temetésére Budapestről Nógrád megyébe: „5-kor kellett volna indulnunk, de az autó még 8-kor se jelentkezett. Én egész éjjel fenn voltam, 5 órától kezdve zakatoltam, mint egy eleven ébresztőóra. Az egyetemes felügyelő nyugodt volt. Azt mondta: mindenki tudja a pesti borzalmas bombatámadást, senki se várhat minket pontos időre. Ellentmondtam. Megmagyaráztam, hogy egyházi szertartásról van szó, azt mindenképpen pontosan kell megtartani, hiszen a gyászszertartáson megjelenők messziről jönnek, igyekeznek hát mielőbb hazaérkezni. De azért Radvánszky barátunk sohase volt pap, és nem ismerte a papi ember hivatali pontos óráját. Egy ideig vitatkoztam vele, azután hallgattam. Csodálatos, hogy a világi embereknek mennyire nincsen lelkiismereti érzékük az egyházi szertartás pontosságára nézve. Végre elindultunk. Nagy utcakereszteződéseknél, a városból kivezető utak fejeinél katonai őrség igazoltatott. Alighogy mentünk egy darabon, leállítottak. Azután megint. Már majdnem megérkeztünk Romhányba, mikor Radvánszky állította meg autónkat, mert gyomra idegeskedett. Neki okvetlenül néhány kekszet kellett ennie. Egyórás késést mutatott óránk, mikor a gyászlobogós kúriához bekanyarodott autónk Romhányba.”

NÉMETKÉRDÉS, ZSIDÓKÉRDÉS – EMBERMENTÉS

1940 novemberében néhány német származású lelkész *Memorandum* címmel beadványban fordult az egyetemes egyházhoz. A szerzők azokat a sérelmeket vették sorra – például az egyházon belüli magyar dominanciát, a tudatos elmagyarosítást –, amelyeket szerintük a hazai német gyülekezetek az évszázadok folyamán elszenvedtek, és amelyek miatt mostanra a megszűnés fenyegeti őket. Ezért felvetették a német gyülekezetek kiválását a hazai egyházszervezetből és külön német egyházkerület létrehozását, saját (német) püspök vezetésével.

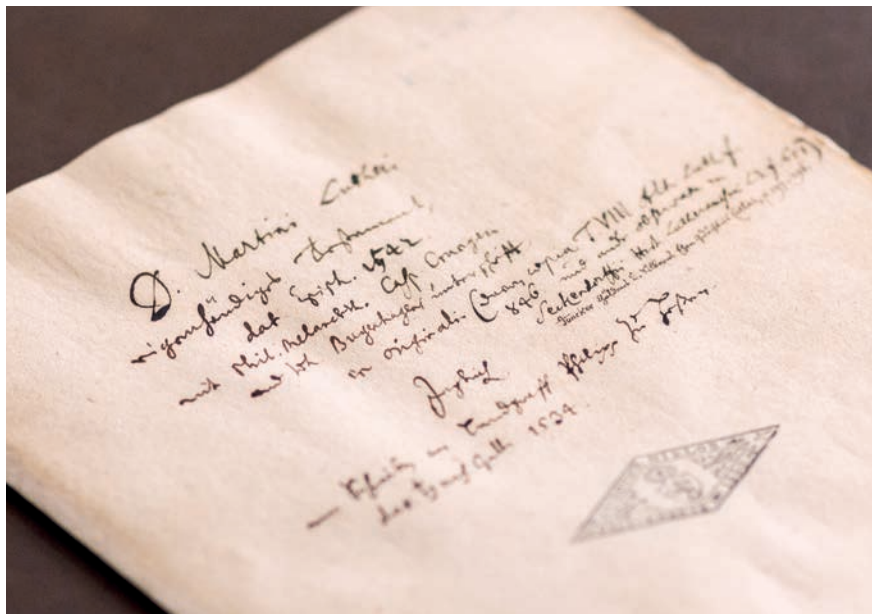
Wolf (Ordass) Lajos kelenföldi lelkész kritikusan állapította meg: „...néhány kiöregedett és eddig is pángermán törekvéseiről ismert papot elragadott az időök divatja. Úgy érezték, hogy a magyarországi német eredetű gyülekezeteknek roppant nagy sérelmeik vannak, és most látták alkalmasnak az időt, hogy ezekre a sérelmekre orvoslást keressenek.” (Olvasható Ordass *Önéletrajzi írások* című kötetében, amely Szépfalusi István szerkesztésében jelent meg Bernben 1985-ben.) A későbbi püspök szerint azonban az egyházvezetés – a püspökök és Radvánszky – túlzott engedékenységet tanúsított a német *Memorandummal* szemben, pedig annak megvalósulása akár egyházszakadáshoz is vezethetett volna.

B u d a p e s t

Igen tisztelt Főmegbizott Ur !

A háboru viszontagságai és az azzal járó sok nyomorúság minden embert arra késztet, hogy fokozott mértékben hozzon áldozatokat embertársai javára. Ezt az elvet magamra nézve is kötelezőnek érzem. Varsányi házamat már eddig is teljes mértékben a gyermekek és aggok elhelyezésére felajánlottam s azt Főmegbizott Ur már 16 személy betelepítésével igénybe is vette. Látva azonban, hogy Budapesten is milyen sok ember van hajlék nélkül, lakásomnak /Budapest, VIII., Üllői-út 16/a. földszint 1./ két szobáját felajánlom, hogy azokba is bombakárosultakat, aggokat, vagy gyermekeket elhelyezni méltóztassék. Mint a Svéd Vöröskereszt szociális osztályának elnöke őszinte örömmel adok kifejezést, hogy ezt a munkát felajánlásommal is módomban van támogatni.

Fogadja Főmegbizott Ur kiváló tiszteletem kifejezését.

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Részletek Luther Márton végrendeletéből (1542)

Radvánszky Albert utólagos megítélése a zsidókérdés kapcsán sem lehet egyértelmű. A báró e tekintetben korra vezető politikai és egyházi elitjének többségéhez hasonlóan foglalt állást. A történelmi egyházak más felsőházi tagjaival együtt 1938-ban és 1939-ben ő is elfogadta a zsidók korlátozását célzó törvényjavaslatokat. Más keresztyén egyházvezetőkkel együtt azonban a harmadik zsidótörvény (1941) ellen már ő is tiltakozott, és később aktív szerepet vállalt az embermentést célzó közös protestáns fellépésben. Tagja volt annak a delegációnak, amely 1944 júniusában személyesen adta át Stójtay Döme mi-

niszterelnöknek a protestáns püspöki kar közös memorandumát. Az iratban a református és az evangélikus egyházvezetők nemcsak a keresztyén hitre áttért zsidók védelmét kérték, de tiltakoztak minden embertelen üldözés és deportálás ellen, követelték a kormánytól a jogrend visszaállítását, az élet- és szabadságvédelem biztosítását.

1944 júliusában Leányfalun, Ravasz László református püspök lakásán ő is ott volt azokon a tanácskozásokon, ahol a protestáns egyházfők szűkebb körben, majd Antal István vallás- és közoktatásügyi minisztert bevonva tárgyaltak a deportálások ellen tiltakozó egyházi dek-

larációról és egy közös püspöki körlevél szószéki felolvasásáról. Báró Radvánszky a Svéd Vöröskereszt (Svenska Röda Korset) által végzett mentőmunkában is részt vállalt. 1944 nyarán előbb a pusztavarsányi házát ajánlotta fel „gyermek és aggok elhelyezésére”, majd Üllői úti lakásának két szobáját biztosította bombakárosultak, idősök és gyermekek számára.

Az egyetemes felügyelő Raoul Wallenberg svéd követségi titkár mellett szoros kapcsolatban állt Valdemar Langlettel, aki 1944-ben a budapesti svéd követség kulturális attaséja és a Svéd Vöröskereszt itteni kirendeltségének vezetője volt. Az embermentő – egyébiránt nagy magyarbarát – a feleségével, Ninával Budapesten végzett mentőmunkáról 1946-ban könyvet írt (*Verk och dagar i Budapest – Munkásságom és napjaim Budapesten*), amelyben elismeréssel szólt Radvánszky báró: „A mi protestáns segélyirodánk [...] az evangélikus és a református egyház, valamint különféle szekták képviselőiből állt. A közös igazgatást Radvánszky báró, az evangélikus egyház felügyelője és annak rendkívül tehetséges főtitkára, Vargha lelkész látta el. Előrendű fontosságú munkát végeztek.”

Radvánszky a háborúellenes politikai körök tevékenységét is támogatta. Ravasz Lászlóhoz hasonlóan ő is kísérletet tett arra, sajnos sikertelenül, hogy Budapestet nyílt várossá nyilvánítsák, ezzel csökkentve a háborús pusztítást. 1943-ban kiterjedt nemzetközi kapcsolatait is megmozgatva segítette a magyar politikai vezetés nyugati hatalmak felé tett titkos diplomáciai lépéseit, amelyek a háborúból való kilépést és a különbékötést célozták.

■ MIRÁK KATALIN

A szerző történész, egyházunk tényfeltáró bizottságának elnöke, az Evangélikus Országos Levéltár levéltárosa.

Az írás egy hosszabb tanulmány új kutatási eredménnyel kiegészített részlete. Az eredeti szöveg „Talentumaival megáldotta, szolgálatra elhívta” – Báró Radvánszky Albert (1881–1963) egyetemes egyházi és iskolai felügyelő élete és szolgálata címmel jelent meg *A 20. századi magyar protestáns közéletiség arcképcsarnoka* című kötetben (szerk. Petrás Éva, Barankovics István Alapítvány, Budapest, 2020, 133–156. o.).

Figyeljünk hitükre!

Készülünk a 2023. évi világimanapra

Alig egy hónapja ért véget az ökumenikus imahét, máris örömmel készülhetünk egy újabb felekezeti együttlétre. Minden esztendőben március legelső péntekén ünnepeljük az ökumenikus világimanapot.

Az idei év istentiszteleti liturgiáját Tajvan keresztény asszonyai készítették el. Különös érdeklődésre tarthat számot, hogy ebben az esztendőben egy olyan ázsiai országból érkezik a közös imádságra való felhívás, ahol a lakosságnak csupán hét százaléka Krisztus követője.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) székházába február 4-re meghirdetett világimanapi előkészítő konferenciára bizonyára ezért is érkezett meg a sok résztvevő, dacára az aznapi viharos időjárásnak. Ők azok az asszonyok és férfiak, akik vállalták, hogy saját gyülekezeti közösségeikben megszervezik a hazai istentiszteleti alkalmakat.

Március 3-án az egész föld figyelme Tajvanra irányul majd. De mit üzenhetnek a világnak az ott élő keresztények? A liturgia mottójaként általuk választott igeverben meg is találhatjuk a kérdésre a választ: „...hallottam az Úr Jézusba vetett hitetokről és a bennetek minden szent iránt megnyilvánuló szeretetről.” (Ef 1,15)

Az istentiszteletre megfogalmazott imádságokban, a felolvasandó levélrészletekbe rejtett biznyságtételekben a tajvani asszonyok a Krisztus melletti elköteleződésükről, kitarásukról vallanak. Merthogy az ázsiai „kistigrisek” közt számontartott, a második világháború után gyorsan iparosodott és fejlett gazdaságú, magas életszínvonalat elért országban nem könnyű az élet. A gazdaságnak ára van. Idegen érdekek játszottak szerepet az ország felemelkedésében. Az ipar fejlődéséhez jelentős mértékben hozzájárultak az amerikai segítyek és az, hogy a hidegháborús időszakban az Amerikai Egyesült Államok eltörölte a védővámot, és megnyitotta piacát a tajvani árucikkek előtt. Ugyanakkor a tengerentúlról az 1987-ig tartó, Csang Kaj-sek és utódai által félmjelzett totalitárius rendszert, a Kuomintang párt uralmát is támogatták.

A tajvani asszonyok erről így írnak: „Ezekért a gazdasági eredményekért cserébe feláldoztuk polgári szabadságunkat, a demokráciát, az emberi jogokat és a környezetünk védelmét.” Ez a kritikus megállapítás azonban nemcsak most, a világimanapra készülve hangzik el, hanem már a hetvenes években is hangot adtak reformtörekvéseiknek a Presbiteriánus Egyház vezetői, vállalva az üldöztetést a nyilatkozataikért.

Ma pedig Kína árnyékában élve a tajvaniaknak a függetlenségüket kell féltelniük. Az ENSZ – 1971 óta – nem ismeri el Tajvant önálló országgént, az Amerikai Egyesült Államok és a nyugati országok többsége megszakított vele minden dip-

A természeti kincsekben gazdag, soketnikumú országról a február 4-én tartott előkészítő konferencián bővebb tájékoztatást kaptak a résztvevők. Az ott bemutatott videók, prezentációk azonban mások számára is elérhetők a MEÖT honlapján. Onnan tölthetők le a világimanapi füzetek is.

Az ökumenikus tanács női bizottságának tagjai úgy érzékelték, hogy erre több gyülekezetben állnak már rendelkezésre olyan digitális eszközök, amelyek szükségtelenné teszik az segédanyagok nagy számban való nyomtatását. Így a papíralapú imanapi füzetek és plakátok is kis mennyiségben szerezhetők be a Luther Kiadó budapesti Üllői úti köny-

FOTÓ: TAIWAN CHURCH PRESS

lomáciai kapcsolatot, és a Kínai Népköztársaságot ismerte el legitim államnak. A tajvaniak elszántságát mutatja, hogy ebben a megnehezített helyzetben is igyekeznek megőrizni gazdasági partnereiket, élénk kereskedelmi kapcsolatokat építenek ki, baráti viszonyt folytatnak a nem kormányzati szervezetekkel.

Szolidaritásuk szép példája volt, amikor több mint tízmillió sebészeti szájmászot juttattak el a rászoruló országoknak a koronavírus-járvány idején. A „Tajvan segíthet” szlogennel kísért akciójuk számos külföldi kormánytól kapott méltán elismerést.

vesboltjában, illetve a Deák téri Huszár Gál könyvesboltban, valamint postázásuk kérhető az evangélikus egyház női missziójától (noimisszioevangelikus@gmail.com).

„Tajvan segíthet” – hangzott a pandémia idején. Idén március 3-án abban támogatnak meg bennünket dél-ázsiai testvéreink, hogy példájukon felbuzdulva hitünkben erőre kapjunk.

■ B. PINTÉR MÁRTA

A szerző evangélikus lelkész, a MEÖT Női Bizottságának elnöke.

Fókuszban a látás

Ötödik alkalommal tartottak csendesnapot február első szombatján Budapesten a több évtizedes múltra visszatekintő piliscsabai hitmélyítő csendeshéthez kapcsolódóan. A zuglói evangélikus templomban mintegy nyolcvan gyűlte össze – a nyári hét és a korábbi csendesnapok résztvevői mellett újak is; a fővárosból és a környékbeli gyülekezetekből, de Erdőkertesről, Kecskemétről, Salgótarjánból, Vácról is –, hogy az év igéje kapcsán a látással foglalkozzanak.

Fehér lap, középen fekete ponttal – ilyet emelt fel nyitóáhitata elején Tamásy Tamásné, a házigazda gyülekezet lelkésze. „Mit látok én, és az Úr mit láttat meg velem?” – tette fel a kérdést a lelkész. Hágár története (1Móz 16,13) alapján biztatott: arra az Istenre nézzünk, aki lát minket nyomorúságunkban és gögünkben, és akinek van megoldása a helyzetünkre. Hágár esetében az, hogy ő alázattal visszatér úrnőjéhez; mi pedig tékozló fiakként hazatalálhatunk Atyánkhoz.

Váróciné Elekes Aranka arról tett biztosságot, hogy áldatlan helyzetben áldások sorozatát élték át legkisebb gyermekükkel. Kincső lát, de van egy rendellenesség, amely az egyensúlyérzékét és a mozgáskoordinációt érinti. Mindez pici korában derült ki, és fejlesztéssel helyrehozható volt. „Gondoltuk volna, mennyi mindenre lehet hatással a látás?” – tette fel a kérdést a coachként dolgozó, jelenleg teológiát tanuló édesanya, aki a koronavírus-járvány idején kezdett el festeni. Képei a csendesnapon végig szem előtt voltak, a nyári csendeshéten pedig workshopot is tart majd, amelyen az érdeklődők meg-

tapasztalhatják, mit jelent belső inspiráció alapján alkotni.

Nem egyforma az emberek látásigénye – mondta dr. Szécsény Rita szemorvos, író. Előadásában a fizikai és a lelki látásról egyaránt szólt. Tilos többfókuszú műlencsét adni olyan embernek, aki élesen akar látni, de ez a megoldás tökéletes annak, aki csak azt szeretné, hogy közelre

és távolra szemüveg nélkül lásson. Dávid lelki értelemben igényes volt, ahogy a 19. zsoltárból kiderül: a tévedések, titkos bűnök meglátására is törekedett. Neked milyen a látásigényed? Ki segít eligazodni? A látásigény tesztelhető, az élesség növelhető! – a szakorvosi tanács nem csak testi értelemben igaz.

Bittó Viktória óvónő egy továbbképzés tapasztalatát osztotta meg, amelynek hatására a fogyatékkal élők – fogalmazzunk másként: kihívásokkal küzdők – iránt igyekszik érzékenyebbé tenni a kicsiket. Ha egyik nap mindent sötétben csinálunk, jobban észre vesszük, mi mindenért lehetünk hálásak. Ha találkozunk olyannal, aki így is teljes életet él, természetessé válik az elfogadás. S ha – ez egy elmesélt példa – egy karok nélküli kislány érkezésének napján játékból mindent csak a lábukkal csinálhatnak, a gyermekek azt fogják meglátni: milyen ügyes az új csoporttársuk.

A csoportos beszélgetések után az úrvacsorai istentiszteleten Győri Gábor nyugalmazott esperes szolgált. Bartimeus története (Mk 10,46–52) alapján arra hívta fel a figyelmet, mennyi emberi roncs van ma is az út szélén. Aki egykor látott, tudja, mit veszített. Szükségünk van arra, hogy újra lássunk, és hogy összekapcsolódjon a tekintetünk az Úr Jézuséval.

A csendesnap szervezői és egyben szolgálói azt tervezik, hogy június 26. és július 1. között Piliscsabán még mélyebben nézzenek majd a témában.

■ HULEJ ENIKŐ

A szerző a csendesnap és a csendeshét egyik szervezője.

A befolyásolás hálójában

13. KÖSZI Téli berek évindító napok

Megváltozott formában, de a szokásosan gazdag programmal várta a KÖSZI Egyesület február 3. és 5. között a Téli berek nevű alkalmán a fiatal felnőtteket. Ez évben tábor helyett konferencián vehettek részt az érdeklődők Tóth Lilla vezetésével és Wächter Baldó lelki útmutatásával Budapesten, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának székházában. Az interaktív előadások, a kis csoportos beszélgetések és az áhítatok a manipuláció témája köré rendeződtek.

A hétfőgét felvezető péntek esti együttlélen Tilki-Nagy Titusz KÖSZI-önkéntes a *Manipulity* élő társasjátékot hívta segítségül ahhoz, hogy a jelenlévők kipróbálhassák, mennyire ismerik fel, ha megtévesztik őket.

Átok vagy áldás? – hangzott szombat reggel dr. Papp János Tamásnak, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara megbízott oktatójának kérdésselvetése a közösségi média hatásai kapcsán. Az oldott hangulatú előadás során szó volt többek között arról az adásvételi szerződésről, amelyet a közösségi oldalakra való regisztrációval kötünk, az internet diktatórikus jellemvonásairól és a személyre szabott tartalmak generálta egyedi valóságérzékelésről is. Végül elhangzott a kulcsmondat: az eszköz a mi kezünkben van, így egyéni szinten azt tehetjük, hogy jóra használjuk. Így lehet az átokból áldás.

Dr. Kőszeghy Miklós ókortörténésznek, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzorának segítségével a résztvevők a *Királyok könyvének* egy részletét elemezték ki. Közös munkával, sokszor hangos nevetés közepette nézték végig a szöveget, amely gyönyörűen mutatja be

a ma is használatos érveléstechnikákat, sokszor a Bibliához képest zavarba ejtő módon.

Dr. Zacher Gábor toxikológus főorvos arról a manipulációról tartott előadást, amellyel a hétköznapok során találkozunk, legyen az megtévesztő óriásplakát vagy akár megmásítottan közölt tényadat. Idézetekkel tarkított beszéde elgondolkodtatta a hallgatóságot saját hiszékenységükről a mindennapos jelenségek kapcsán és arról, miért használjuk olyan keveset pozitív befolyásolásra a médiát.

„Nem a technológia fenyegeti a létezésünket, hanem az, amit a technológia kihoz belőlünk” – szombat este a *The Social Dilemma* című film megnézése után Földi Nóra HR-szakember segítségével gondolkodtak el a résztvevők a közösségi oldalak hatásain.

Vasárnap reggel dr. Vitári Zsolt történész, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának docense adott elő a jelenlévőknek a diktatúrák befolyásoló eszközeiről a náci Németország példáján keresztül. Egy kis történelmi áttekintést követően szó esett a propagandáról mint márkáról, a tömeglélektanról

vagy akár az állampolgárok minden percének kitöltési formáiról. Mondj magadra igent! – így szólt dióhéjban Kulcsár Krisztina coach, mentális segítő tanácsa a hallgatóságnak a vasárnapi utolsó előadáson. A nemet mondás művészetét ismertette olyan készségekről is szó esett, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az ember ne érezze magát kellemetlenül, amikor visszautasít valakit. Az előadó útravalóul bemutatta a FILÉ-technikát, amely bárki számára segítségül hívható egy-egy nehéz döntés során, éppen csak ezen a négy kérdésen kell elgondolkodnia: Fontos? Indokolt? Lehet? Érdemes?

Az esti áhítatokon és a 101. KÖSZI Megálló istentiszteleten a résztvevők Jób történetén keresztül ismerhették meg a befolyásolást. Jób a pozitív példa, hogy igenis létezik a befolyásolásnak jó formája, hiszen ő akkor sem tagadta meg Istenét, amikor minden összeomlott körülötte, mindig a jót próbálta látni. Az istentiszteleten végül Jób életének vége kapcsán Rihay Szabolcs evangélikus lelkész a kitartásról és a beteljesedett életéről beszélt: mindig meglátni a bőséget, hálát adni, eltévedni akár, de visszatérni – Isten ezt akarja tőlünk, hogy örömmel és hálaadással töltsük be az életünket.

■ T. L.

FOTÓK: VIDÁ ZSÓFIA

Nem túl késő?

Teremtésvédelmi referensek országos találkozója

A teremtésvédelem ügye iránt elkötelezett, illetve érdeklődő gyülekezetek képviselőinek szervezett országos találkozót a Magyarországi Evangélikus Egyház Ararát teremtésvédelmi munkacsoportja. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem kápolnájába várták február 4-én mindazokat, akik már csatlakoztak vagy csatlakozni szeretnének a Műveld és őrizd! evangélikus egyházi teremtésvédelmi programhoz.

Teológiai alapozásként Béres Tamás, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorhelyettese, az Ararát munkacsoport egyik alapító tagja evangélikus ökoteológusok munkásságát mutatta be, illetve idézeteket hozott tőlük továbbgondolásra, közös értelmezésre. Larry L. Rasmussentől például azt emelte ki: „Valójában közjavainkként kell kezelünk a bolygót. Gondoskodnunk kell az emberi javakról és minden(ki) más javáról, aki/ami osztozik velünk a Föld közös javai-ban. [...mert] egy önmagunknál sokkal nagyobb közösséghez tartozunk, amely itt volt, mielőtt megérkeztünk, és itt lesz, miután távozzunk. Valahogy arra szület-tünk, hogy összetartsunk.” A résztvevők megismerkedhettek H. Paul Santmire Luther-olvasatával és Niels Gregersen munkásságában a biocentrizmus és a „mélyinkarnáció” fogalmaival.

Az ökoteológiai gondolatébresztőt intenzív beszélgetés, majd kreatív feldolgozás követte. A résztvevők kis csoportokba rendeződve liturgiai szövegeket írtak az őket frissen ért impulzusok nyomán. A saját szavakba öntött őszinte kérések, hálaadások, dicsőítések és áldások így az ökológiai igazságossághoz kapcsolódó érzékenységet fogalmazták meg egy közösségi áhítat liturgiai elemeiként.

A délutáni programok a gyakorlati teremtésvédelmi munkára összpontosítottak. Ennek hazai és külföldi kontextusait Szűcs Kinga, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Vallás- és Társadalomtudományi Tanszékének adjunktusa, az Ararát munkacsoport tagja ismertette. Az informatív részletekben gazdag előadás bemutatta saját egyházunk teremtésvédelmi munkásságának történetét, a testvéregyházak teremtésvédelmi közösségeit, azt a nagy múltra tekintő ökumenikus együttműködést, melynek gyümölcse minden évben a teremtés he-

tére kiadott segédanyag, illetve néhány átfogó nemzetközi szervezet munkáját.

A *Műveld és őrizd!* evangélikus egyházi teremtésvédelmi programot

A SZERZŐ FELVÉTELE

munkaágvezetőként e sorok írója mutatta be, kitérve a program céljaira, keretrendszerére és az együttműködőket támogató részleteire. A résztvevők betekintheztek a program részét képező modulok és vállalások rendszerébe, és átfogó képet kaphattak arról, hogyan tudja támogatni a teremtésvédelmi program keretében zajló együttműködés az egyes közösségek saját és közösségre szabott teremtésvédelmi munkáját.

A folytatásban a program referensei és az érdeklődők a saját gyülekezeteikben megvalósított teremtésvédelmi kezdeményezésekről meséltek. A projektek és a tapasztalatok megosztásából megtudhattuk: nem is feltétlenül bonyolult elintézni, hogy a presbiteri üléseken ne legyen műanyag palackban a víz, és bár egy hulladékmentes szeretetvendégség már tartogathat kihívásokat, akad erre is jó példa. Magán a találkozón is minden ilyen szempontot érvényesítettek, a szünetekben pedig a saját batyuban hozott nassolnivalókból csemegéztek az egybegyűltek.

A teremtésvédelmi munka nagyon nehéz, ha az ember egyedül marad vele, de ha jönnek társak, többen összefognak, akkor akár a teremtés hete is lehet ökumenikus eseménysorozat. A teremtésvédelmi tematikával rendezett gyülekezeti alkalmak – legyenek előadások vagy műhelyfoglalkozások – sokszor hosszú távon tudják a teremtésvédelem ügyét a gyülekezet egésze számára megközelíthetővé tenni.

A napot – Gáncs Tamás lelkesnek, az Ararát munkacsoport elnökének vezetésével és igehirdetésével – közösségi áhítat zárta. A résztvevők a nap folyamán írt liturgiai elemek elmondásával tették a közösség sajátjává az áhítatot.

A tartalomban gazdag, családián közösségi és lelkesítő együttlétről a Jézusra mutató igehirdetés zárószavai bocsátották útjukra a résztvevőket: „Emiatt lehet reménységünk. Hogy vége lesz az éjszakának, a sötétségnek, a sötétségeinknek, és a fényben rádöbbenünk, mit is tettünk ezzel a Földdel és magunkkal és a másikkal. Micsoda áldás lenne, ha ez a katarzis, ez az észlelés, ez a felébredés nem lenne túl későn! A »túl késő« nevű kísértés akadály lehet abban, hogy meglássuk a kép igazi üzenetét, amely kép éppen középen van a Mennyország Tourist kicsit retró utazási magazinjában. Kinyitni ér, gondolkodni ér, hinni és másképp folytatni felelősség.”

■ KOLTAI ZSUZSA

A szerző egyházunk Ararát teremtésvédelmi munkacsoportjának vezetője.

Meghívó találkozóra. Tisztelettel meghívjuk a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend soron következő találkozására, amelyet február 19-én 16 órától 18.30-ig tartunk. Az alkalom címe: *Kibontakozás és további lépések*. Helyszín: a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa épületének kisterme (Budapest XI. ker., Magyar tudósok körútja 3.). A meditációs liturgiájú úrvacsorai Istentiszteletet közösségi program követi. Az istentisztelet liturgiáját Nagy Ádám lelkész vezeti.

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

Templomok elektromos padfűtésének kivitelezésével foglalkozik negyven éve működő családi manufaktúránk. Hazánkban közel ötszáz templomban az általunk készített fűtést használják. Harmincéves karbantartási üzemidő; energiatakarékos rendszer; nyolc év garanciával és teljes körű áramszolgáltatói ügyintézésrel. Elérhetőségünk: Correct-Vill Team Kft., Almásy Ákos ügyvezető • www.correctvill.hu; telefon: (+36) 30/356-5023.

EVANGÉLIKUS Élet

**A Magyarországi
Evangélikus Egyház lapja**
Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado.penzugy@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
 Tel.: 06-20/824-5519. • Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ball@lutheran.hu) • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
 • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu) • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZÁNNA (matetot@gmail.com)
 • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők:
 BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ball@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUZSA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodazszusalutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online)
 • Előfizethető közvetlenül a kiadónál. Az előfizetési díj belföldön egy példány esetén negyedévre 5100 Ft, fél évre 9600 Ft, egy évre 18 000 Ft. • Kedvezményeinkről a Lutherkiado.hu oldalon tájékozódhat. • A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. Digitális előfizetés negyedévre 3000 Ft, fél évre 5500 Ft, egy évre 10 000 Ft. Egy digitális lapszám ára: 600 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Lelkész: Urunk, Istenünk! Te elküldted közénk egyszülött Fiadat, hogy megvívjon miértünk. Az ő nevében fordulunk hozzád könyörgésünkkel.

Lektor: Szerető Atyánk! Ebben az évben is elindulunk a böjti vándorúton a keresz felé. Fogd meg kezünket, és vond magadhoz szívünket, hogy megérkezzünk oda, ahol valóban bűnbocsánat, béke és élet vár. Jézus Krisztusért kérünk...

Gyülekezet: Urunk, hallgass meg minket!

Lektor: Kegyelmes Atyánk! Engedd meglátnunk, hogy szent Fiad ártatlan szenvedése és halála értünk, helyettünk és miattunk történt. Add, hogy váltságod ily nagy ára mirajtunk ne vesszen kárba. Jézus Krisztusért kérünk...

Gyülekezet: Urunk, hallgass meg...

Lektor: Irgalmas Atyánk! Te ismered szívünk legmélyebb titkait. Tudsz kísértéseinkről, külső és belső vívódásainkról. Erősíts Szentlelkeddel, hogy a nehézségek közepette mindig Krisztusra tekintsünk, aki küzdött és győzött. Jézus Krisztusért kérünk...

Gyülekezet: Urunk, hallgass meg...

Lektor: Gondviselő Atyánk! Számodra nem közömbös egyetlen ember élete sem. Légy a szomorkodókkal, az egyedül lévőkkel, a betegekkel és a gyászolókkal. Láttasd meg velük, hogy akkor sincsenek egyedül, ha épp nem érzik közelségedet. Jézus Krisztusért kérünk...

Gyülekezet: Urunk, hallgass meg...

Lektor: Jóságos Atyánk! Szánd meg e beteg világot, hogy szűnjék meg az önzés, a harag és a viszály. Add, hogy népünk és minden nép megtalálja benned a békességre vezető utat. Jézus Krisztusért kérünk...

Gyülekezet: Urunk, hallgass meg...

Lelkész: Urunk, Istenünk! Szent Fiad keresztye által békeltté meg önmagaddal. Add, hogy mi is megbékéljünk egymással az Úr Jézus Krisztusért, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön örökké. Ámen.

BÖJT 1. VASÁRNAPJA (INVOCAVIT) – IJN 3,5–9

Böjti képnézegető

Hála és új esély. Nagymama szerette nézegetni a régi fényképalbumokat. Amikor együtt volt unokáival, ez alkalmat adott arra, hogy meséljen nekik.

– Világháború, fogság, nélkülözés... mennyi nehézségen mentél keresztül!

– Isten mindezekből kimentett, velem volt, és megsegített. Amikor ezekre gondolkodok, csak hála van a szívemben.

Walter Brueggemann amerikai Ószövetség-kutató szerint Izrael első kijelentése Istenről a hálaadás szava. Hála, örvendezés afölött, amit az Úr velük cselekedett a történelemben. Igazán ezeken keresztül ismerték meg őt mint féltőn szerető Urat.

A böjti időszak kezdetén a nagypénteki kereszthez vezető úton mi, Jézus Krisztus követői is a hálaadás szavával készülődünk. Mindeddig megsegített minket az Úr! Kísértéseink, bukásaink, bűneink ellenére itt vagyunk az ő színe előtt, mert kegyelme megtartott, bocsánatával új esélyt adott követésére.

Az első kép: Bárány a kereszten. Igénkben János nagy örömmel emlékezteti gyülekezetét arra, hogy mi volt Jézus emberré léételének igazi célja: ő azért jelent meg, hogy elvegye bűneinket, ő a bűntelen. Az itt használt görög kifejezés: „elveszi”, igen gazdag jelentést hordoz. Magában foglalja azt is, hogy Jézus hordozza, elviszi messzire a bűnöket, és azt is, hogy felviszi a keresztfára. János bizonyára beleértette ezt is. Hiszen evangéliumában, amikor Keresztelő János metaforáját idézi – „Íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét” (Jn 1,29) –, ugyanezt a görög igét használja.

Istennek Jézus a válasza a bennünket nyomorító, megkötöző bűnproblémára. Keresztthalála által elnyerhetjük szabadságunkat. Megerősít minket abban a hitben, hogy az ő szeretet gyermekjei vagyunk. Élhetünk felemelt fővel, szabadon.

Krisztus egyháza azonban nem sztárokból és tökéletes emberekből álló közösség. A Jézushoz való megtérés nem jelenti azt, hogy többé nem vétkezünk. A legnagyobb kísértés, ha azt gondoljuk, már túl vagyunk a bűnproblémán. Ekkor a legkönnyebb elesni. Ezért evangélium igénk kijelentése Urunkról: ő azért jelent meg, hogy elvegye a bűnöket életünkben. Mindent, ami a múlt terhe, ami fáj, amit elmulasztottunk, elveszi Jézus. Van okunk a hálára, ha rátekinünk a Bárányra a kereszten.

A második kép: az ördög Legyőzője. A reformáció festője, Lucas Cranach ábrázolja több képén is a Feltámadottat a sírból kilépve, lándzsával a kezében, a halál legyőzőjeként lábával az ördög fején taposva. Ez az evangélium szólal meg másodszer igénkben, amikor azt olvassuk, hogy az Isten Fia azért jelent meg, hogy lerombolja az ördög munkáit. Itt már a feltámadt Is-

”

ten Fia száll szembe a gonosz erővel, amelyekkel szemben mi, emberek tehetetlenek vagyunk.

Mi elkeseredünk a világban tapasztalt sötét hatalmak munkálkodása miatt. A milliokat sújtó éhezés, nyomor,

ID. LUCAS CRANACH MŰHELYÉBŐL: KRISZTUS FELTÁMADÁSA ÉS DIADALMA A HALÁL ÉS AZ ÖRDÖG FELETT (1537)

a járványok pusztító ereje, a háború az emberek tömegeit traumatizáló romboló erejével, a szülőföldjüket elhagyni kényszerülők tömege mind szkeptikussá tesz minket, ha a magunk véges eszközeire és erőforrásaira tekintünk. Bizony reménytelenné válunk, és könnyen feladjuk a mindennapi küzdelmet a gonosszal szemben.

Urunk küldetése azonban egyetemes léptékű. Keresztútja végén nemcsak a mi bűneink felett, de az ördög minden életellenes ármánykodása felett győzött. Övé a végső győzelem, és mi a jóért a Győztes seregében harcolunk. Ez a mi hitünk és elvehetetlen reménységünk: hogy övé az ország, a hatalom és a dicsőség, nem másé, senki emberfia nem ragadhatja magához véglegesen. Ennek a világnak Krisztus az Ura és ítélő Bírája, előtte kell majd számot adni mindenkinek, aki hagyja, hogy a gonosz eszközévé váljon, és nem él a szabadulás lehetőségével Krisztusban.

A második böjti képünk is a reménységből, a belső békeségből fakadó szavakat formálja meg ajkunkon. Van miért hálnak adnunk. Tudatosítja bennünk, hogy számíthatunk Jézusra, kiálthatunk hozzá.

■ GERÓFINÉ DR. BREBOVSZKY ÉVA

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük neked, hogy a böjti napokban is jelen vagy segítő, támogató szereteteddel. Add nekünk azt a bizonyosságot, hogy sorsunk biztos kezekben van nálad. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 26.) *[Az Úr] megőrzi lábada csapdától.* Péld 3,26 (Jn 17,15; Mt 4,1–11; Zsid 4,14–16; Zsolt 64) Kellemetlen érzés, ha azt tapasztaljuk, csapdába kerültünk, akár mások állítottak nekünk kelepécét, akár mi magunk léptünk bele. Ilyenkor szűkülünk, mint a törbe ejtett, sebesült vad, amely a maga erejéből képtelen szabadulni. Milyen jó hír, hogy a mi Urunk ugyan képes arra is, hogy kimentsen bármilyen hurkból, már attól is igyekszik megóvni minket, hogy hasonló helyzetbe kerüljünk! Preventív módon azon munkálkodik, hogy biztonságban lehessünk.

Hétfő (február 27.) *Az Úr [...] eljön, hogy ítélkezzék a földön. Igazságosan ítéli a világot, pártatlanul a népeket.* Zsolt 98,9 (Jel 15,4; Jak 1,1–6[7–11]; Róm 5,1–5) Talán nem is volt olyan kor, amikor az emberek ne érezték volna, hogy igazságtalan a világ, amelyben élünk. Észak és dél, kelet és nyugat, kultúrák, nemek, generációk között húzódik törésvonal jog és igazság kérdésében ma is. Felhorgad bennünk az indulat, ha a háborús tudósításokat hallgatjuk. Amíg a fronton ezrek kerülnek értelmetlenül a húsdarálóba, mások szenvtelenül nyilatkoznak kényelmes fotelekből. A zsoldáros az ítélkezést mégis Istenre bízta. Hiszen maga is megtapasztalta: egyedül az Úr látja elfogulatlanul sorsunkat. Ő pedig érkezik, és ítélete igazságos lesz.

Kedd (február 28.) *A mélységből kiáltok hozzád, Uram! Uram, halld meg szavamat...* Zsolt 130,1–2 (Lk 18,38–39; Jób 1,1–22; Róm 5,6–11) „Ennél már nincs lejjebb!” – halljuk sokszor ezt a közbeszédben meggyökerezett mondatot. Valójában éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk. A nívó egyre mélyebben van érzelmi, kulturális, spirituális tekintetben egyaránt. Egyre kevesebb a viszonyítási pont, a közösségi jelzőrendszer, így a lelki immunitásunk is sérülékenyebbé válik. Könnyebben „fogunk padlót”, kerülünk mélyre, ránt magával az egzisztenciális örvény, krízis. Jó, hogy van kihez kiáltani, aki hallja a hangunkat, nem süket a szavunkra. Akiről tudhatjuk, nem ismer olyan mélységet, ahová utánunk ne hajolt volna. Nincs az a szint alatti helyzet, amelyet értünk fel ne vállalna ma is. Annyira szeretett minket, hogy még a halál gödréből is kimentette az övét. Ennél már nincs feljebb!

Szerda (március 1.) *Dánielnek pedig azt mondta a király: Valóban a ti Istenetek az istenek Istene, a királyok Ura...* Dán 2,47 (ApCsel 26,27–28; 1Kor 10,9–13; Róm 5,12–21) Meglepő, hogy a Bibliában még az ellenség ajkáról is bizonyágtétel hangzik el. Nebukadneccar az a kemény, kegyetlen babiloni uralkodó, aki fogságba hurcolta a zsidók vezető rétegét, ér-

telmiségét. Felépítette a híres Istár-kaput, fallal vette körül, és templomaival együtt megújította Babilont. Nyomasztó álmat mégis Dániel fejtette meg, aki embertelen nyomásnak ellenállva mindvégig hűséges maradt Istenhez, megőrizve identitását és hitbeli integritását. Mindezt olyan szelíden és hitelesen tette, hogy még a rettegett király is kénytelen volt megvallani: Isten az istenek Istene, a királyok Ura. Így sajátos módon nemcsak Dániel, hanem vele együtt ő is a bizonyágtétevek sorát erősíti.

Csütörtök (március 2.) *Hű az, aki elhív erre titeket; és ő meg is cselekszi azt.* 1Thessz 5,24 (1Móz 28,15a; Jak 4,1–10; Róm 6,1–11) Krisztushoz tartozni, keresztyénként élni sokszor nem könnyű feladat. Az apostol is jól látja, mennyi feszültséget hordoz a közösségek élete. Nem sokkal korábban arról olvashatunk, hogy békétlenség, türelmetlenség, a szociális érzékenységnek a hiánya, sőt még a bosszúvágy is felüti a fejét a gyülekezetben. Nincs ez másként ma sem. A nagyszerű lehetőség mégis az, hogy ezeknek a negatív tendenciáknak a legyőzéséhez magától Istentől kaphatunk erőt. Akire biztosan támaszkodhatunk, akire számíthatunk. Ő ugyanis nem változtatja meg az elköteleződését felénk. Sőt ráadás ajándékként még el is végzi bennünk a finomhangolást, hogy képesek legyünk méltónak bizonyulni szeretetéhez.

Péntek (március 3.) *Tágas térre állítottad lábamat.* Zsolt 31,9 (Ef 1,18; Zsid 2,11–18; Róm 6,12–23) A buszon szorongva, a nagyváros dugójában ülve üdítő gondolat a tágas tér képe. Ott messzire lehet látni, mozoghatunk, igazán fellélegezhetünk, jól érezhetjük magunkat. A mi Urunk éppen ilyen felszabadult életet kínál nekünk, hogy minden korlátozottságunk feloldódjon az ő közelében. Olyan szent teret nyit meg számunkra, ahová csak ő tud vezetni bennünket. Ne hagyjuk ki ezt az élményt!

Szombat (március 4.) *Azok a beszédek, amelyeket én mondtam nektek: Lélek és élet.* Jn 6,63 (Zsolt 12,7; 2Thessz 3,1–5; Róm 7,1–6) Különbőféle beszédeket hallunk: propaganda- vagy reklámszövegeket, gyűlölködő, bántó, arrogáns és szennyes szavakat hordozó megnyilvánulásokat. Gyakran érezzük azonban a disszonanciát, a koherencia hiányát a gondolatok, a kimondott szó és a tettek között. Jézus szava alapvetően különbözik ezektől az emberi megszólalásoktól. Amit a mi Urunk gondolt, mond és tesz, az mind tisztán összefügg, és szinkronban van. Összhangban az éltető Istennel, akinek az igéje nemcsak tartalmas és igaz, hanem a Lélek éltető, örökkévaló beszéde is.

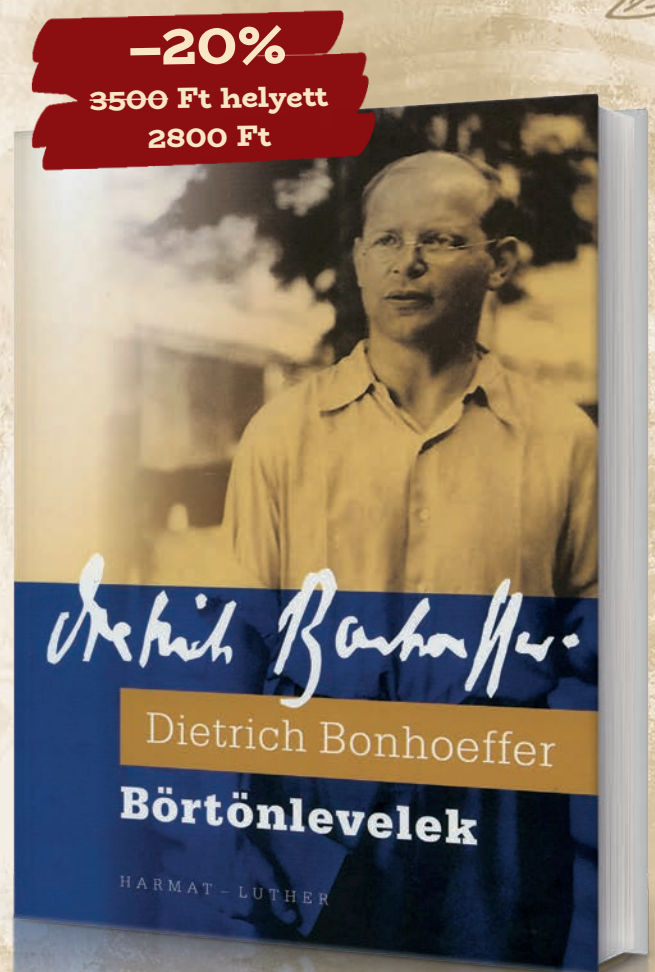
A hónap könyve

**AKI SZEMBE MERT SZÁLLNI
HITLER HATALMÁVAL**

117 ÉVE
SZÜLETETT
DIETRICH
BONHOEFFER

„Közben eltelt már a nap, és bízom abban,
hogy bennetek is éppen olyan békesség honol,
mint énbenem; sok jót olvastam,
s szép gondolatok és remények töltöttek el.”

Egy mélyen gondolkodó teológus levelei a fogságból

✉ 1085 Budapest, Üllői út 24. ☎ +36 1 317-5478 ☎ +36 20 824-5518
@kiado@lutheran.hu

 **LUTHER
KIADÓ**

LUTHERKIADO.HU

EVANGÉLIKUS ISTENTISZTELETEK A KÖZMÉDIÁBAN • 2023

A KOSSUTH RÁDIÓBAN 10.04-TŐL

Kisvárdáról: április 7. • *Hulej Enikő*

Budapest-Cinkotáról: április 23. • *Vető István*

Salgótarjánból: június 25. • *Horváth-Hegyi Ádám*

Ösküről: július 30. • *Szabó Vilmos Béla*

Hódmezővásárhelyről: augusztus 13. • *Nagy Ervinné Bácskai
Zsuzsanna*

Nádasdról: október 29. • *Rosta Izabella*

Siófokról: november 5. • *Lampért Gábor*

Hévízgyörkről: december 25. • *Fabiny Tamás*

A DUNA TELEVÍZIÓBAN 11 ÓRÁTÓL

Budapest-Fasorból: március 26. • *Aradi György*

Nagykanizsáról: május 28. • *Makoviczky Gyula*

Sajógömörből: július 16. • *Lóczy Tibor*

Budavárból: október 31. • *Bence Imre*

